

Megbízó:

*Belügyminisztérium Oktatási, Képzési és
Tudományszervezési Főigazgatóság*

Megbízott:

*TREND INFO Gazdaság-,
Társadalomkutató és Oktatási Központ*

A megbízás tárgya:

A polgárőrképzés fejlesztésének lehetőségei

A kutatásban részt vettek:

- Prof. Dr. Besenyei Lajos, rector emeritus
- Dr. Bíró Gyula, Ph.D. egyetemi docens
- Dr. Pankucsi Márta, egyetemi docens
- Busku Szilvia, Doktorandusz

Miskolc, 2015. március 2.

I. A POLGÁRŐR KÉPZÉS FEJLESZTÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI

Az alábbi tanulmány a kutatás során felmerült javaslatokat, elképzeléseket tartalmazza, ebből következően nem hivatalos véleményt jelent, annak ellenére, hogy számos olyan kérdésről is szó esik, amely már a gyakorlati képzésben is – részben vagy elemeiben – jelen van. Ez természetesnek tekinthető, mivel a kutatásban résztvevők valamilyen módon kapcsolatban állnak a Polgárőrség keretében folyó képzés korszerűsítési munkálatokkal.

Úgy véljük, a Polgárőrség számára fontos lehetőség, hogy a belügyi kutatás komplex keretében megjelenjenek a polgárőrök képzésével kapcsolatos sajátos, speciális igények és lehetőségek.

Bevezetőként két fontos kérdést szükséges kiemelni:

1. A Belügyi Tudományos Tanács kutatási tervében a polgárörképzéssel kapcsolatos feladat rendkívül aktuális és fontos kérdéskör, melynek jelentősége napjainkban fokozatosan növekszik. A polgárőrség tevékenysége közel negyedszázados múltra tekint vissza, 2016-ban lesz 25 éve, negyedszázada a polgárőrség megalakulásának. A kezdeti néhány ezres létszám ma már eléri az 50-60 ezret is.

A civil bűnmegelőzés jelentőségét az állampolgárok közül is egyre többen felismerik, igen sokan érznek késztetést arra, hogy részesei legyenek a közrend és közbiztonság védelmének. Öröndetes, hogy ez a jelenség a fiatalok körében is egyre elfogadottabb és népszerűbb melynek felismerése készteteti a polgárőrség vezetését arra, hogy törvényileg is megtalálják a lehetőségét annak, hogy fiatal, tinédzser korú fiúk és lányok is részesei legyenek az itt folyó munkának.

Az ország egyre több településén működnek polgárőrök, átfogják az egész országot, egyre nagyobb számú akcióban vesznek részt általános jelleggel, rendőrséggel közös, összehangolt akciókban is.

A gyakorlatban mindez azt jelenti, hogy a polgárőrök a lakosság legszélesebb rétegeivel kerülnek kapcsolatba, sokszor kiélezett helyzetekben kell intézkedniük, tudatában kell lenniük cselekvésük lehetőségeivel és korlátaival. Úgy is fogalmazhatunk, hogy ma már az ösztönösség nem elegendő, megfelelő tárgyi tudással kell rendelkezni, kellő felkészültséget kell szerezni. Egy-egy jó szándékú, de szakszerűtlen intézkedés óriási károkat okozhat a polgárórság egésze számára.

Nem véletlen, hogy az Országos Polgárőr Szövetség ezt az évet a képzés éveként definiálta, középpontba állítva a polgárőrök képzésének különböző területeit és lehetőségeit. A Belügyi Tudományos Tanács programja ebből a szempontból is aktuális, összhangban van az OPSZ ilyen irányú törekvéseivel.

Az a cél, hogy minden polgárőr – tevékenységének és feladatainak szintjéhez igazodóan – kapja meg a szükséges szakmai, rendészeti ismereteket, legyen felkészült szolgálatára. Ehhez egy professzionális szinten működő oktatási rendszerre van szükség.

2. Az előzőekhez szervesen kapcsolódik az a tény, hogy a civil bűnmegelőzési tevékenység egyre komolyabb szerepet játszik az ország közbiztonságában, a közrend biztosításában, a bűncselekmények megelőzésében.

A rendőrség, mint hivatásos és professzionális rendvédelmi, bűnüldöző szervezet számára elengedhetetlen fontossággal bír egy olyan civil társadalmi szerveződés, amelynek tagjai jelen vannak az ország úgyszólván valamennyi településén, együtt élnek az állampolgárokkal, közvetlen benyomásaik vannak az emberek életkörülményeiről, helyzetéről, az adott közösségen belül megjelenő deviáns cselekményekről. A napi közvetlen, akár szomszédsági, családi vagy baráti viszonyban lévő emberek könnyebben megnyílnak előttük, közvetlen és gyors információkat tudnak szerezni – sokszor olyanokat is, melyek hivatalos úton megismerhetetlenek.

Ma már hivatalosan is elismert és a legmagasabb szinteken megfogalmazódott, hogy a Polgárőrség a Rendőrség első számú stratégiai partnere, szerves részét képezi a hivatásos bűnmegelőzési tevékenységnek, közös szolgálatokat látnak el, közös programokat dolgoznak ki.

A polgárőrök szakmai felkészültségére ennek a ténynek rendkívül komoly kihatása van, pontosabban: nagyon komoly követelményeket támaszt aziránt, hogy a rendőrökkel együtt szolgálatot teljesítő polgárőrnek tisztában kell lenni szakmai feladataival, kötelességével, tennivalóival. Ha ez nem így lenne, komoly akadályozó tényezője lenne az eredményes munkának.

Ennek biztosítására a Polgárőrségnek szakszerű, átfogó, több szintű képzési programot kell kidolgoznia, a képzések rendszerét létre kell hoznia. A Rendőrséggel kialakított, törvényben is rögzített stratégiai partnerségből következően az ORFK képzési programjában is megjelenik a polgárőrök képzésének követelménye, évenként készül erre vonatkozóan megfelelő program.

Összefoglalóan azt lehet mondani, hogy a rendőrséggel való partneri együttműködés ténye még fokozottabban aláhúzza és hangsúlyozza a polgárőrök szakmai felkészültségének s az ezt biztosító képzés jelentőségét és fontosságát.

II. A POLGÁRŐR KÉPZÉS SAJÁTOSÁGAI, RENDSZERE

A Polgárőrség dinamikus fejlődése, munkájának egyre javuló színvonala, társadalmi jelentőségének ugrásszerű növekedése automatikusan gerjesztette a minőségi képzés követelményét és szükségszerűségét. Egy több mint fél százézes tagsággal rendelkező testület nem engedheti meg magának, hogy tagjai ne a legmagasabb követelményi szinten végezzék munkájukat.

Egy igen fontos és nehéz kérdés merül fel e vonatkozásban, az önkéntesség, a társadalmi munka valamint a professzionálisan elvárható szakmai felkészültség közötti egyfajta ellentmondás.

Sajátos módon kiéleződött ez kérdés a **Polgárőr törvény elfogadása kapcsán.**

Arról van szó ugyanis, hogy a polgárőri tevékenységet teljesen önkéntes alapon, társadalmi munkában végzik az állampolgárok, nem kis terhet vállalva magukra. A szolgálatban eltöltött idő a munkaidőn kívüli szabad idő terhére történik, a magánélet, család, szórakozás rovására. Polgárőreinkben egyfajta elhivatottság, megszállottság a hajtóerő, akarnak tenni valamit embertársaikért, a közrend és közbiztonság javításáért. Számukra munkájuk lényege abban jelenik meg, hogy szolgálati idejükben járják az utcákat egyedül vagy a rendőrökkel közösen, ügyelnek a rendre, ha kell, megteszik a szükséges intézkedéseket.

Adminisztratív és egyéb terheket már nem szívesen vállalnak, sokszor felesleges tehernek is érzik azt, idejük sincs rá. Figyelembe véve, hogy a polgárőrségen belül szinte minden társadalmi réteg képviselve van, a 8 osztályt végzett közmunkástól a diplomás vagy tudományos fokozattal rendelkező vezetőig, kétkezi munkásoktól a művészekig, diplomásokig. Érthető, hogy különböző felkészültségű és elfoglaltságú emberek másként reagálnak a képzéssel, a szervezeti fegyellemmel kapcsolatos plusz feladatokra és időigényre.

Az **életkor vonatkozásában is felvethető a heterogenitás**, hiszen ma már tizenéves fiataloktól 75-80 éves idős emberekig minden korosztály jelen van.

Pontosan a Polgárőr törvény kapcsán fogalmazódott meg az a követelmény, hogy minden polgárőrnek a **megfelelő formátumú, országosan egységes igazolvánnyal kell rendelkeznie.** Ennek elkészítése azzal jár, hogy be kell menni az illetékes okmányirodába, elkészíttetni az igazolványt és ne adj isten még saját zsebből fizetni is kell érte. Ez idő és pénz, sajátos fordulópont, ahol sokan azt mondják, ezt már nem vállalják. Készséggel dolgoznak a köz javára, de plusz terhet nem vállalnak. Ez a probléma a gyakorlatban egyértelműen és elég nagy tömeget érintve jelent meg, rendkívül komoly erőfeszítéseket kellett (és kell még most is) tennie az adott terület vezetőinek ahhoz, hogy minél kisebb legyen a lemorzsolódás. A jelenleg 50 ezer főre becsülendő Polgárőrség minden

tagja rendelkezik az előírt formátumú polgárőr igazolvánnyal – eleget téve ezzel a törvényi kötelezettségeknek.

Ugyanez a kérdés merül fel a képzéssel kapcsolatban is.

A törvényi előírások és a polgárőrségen belüli minőségi fejlesztési elvárások szükségessé teszik a polgárőrök különböző szintű képzését, felkészítését, a szükséges ismeretek elsajátításának ellenőrzését. Hangsúlyozni kell, hogy ez a feladat nem egyszeri, a változások és követelmények mindenkori igényének megfelelően újra és újra fel kell frissíteni polgárőreink tudását és ismereteit.

A már korábban jelzett probléma jelentkezik ez esetben is, hiszen a polgárőrök számára – a szolgálaton kívül – újabb elfoglaltság, újabb „teher” jelenik meg melyet az igen szűkös szabad időből kell kigazdálkodni.

Azzal a ténnyel is számolni kell, hogy polgárőreink egy része a tanulást már rég befejezte, alapfokú ismeretekkel rendelkezik, s mindebből következően van egyfajta félelme és tartózkodás újabb tanulmányok megkezdésére. (Természetesen – amint az a későbbiekből kitűnik – az alapfokú képzés anyaga és követelményrendszere figyelembe veszi ezt a tényt és mindenki számára elsajátítható alapismeretek oktatását tűzi ki célul.)

A polgárőrségnél, mint civil társadalmi szervezetnél, a hivatástudaton és meggyőzésen kívül másra nem igen lehet számítani. (A helyzet tehát sokkal bonyolultabb, mint a hivatásos állománynál, ahol a képzéseket kötelezővé lehet tenni akár munkaidőn belül is.)

A fentiekben vázolt problémák jelentik a polgárőr képzés alapidilemmáját, azaz: a társadalmi munkában végzett feladatellátás és a kötelező szakmai felkészültség biztosítása összhangjának megteremtését.

Az összhang megteremthető, a kialakult gyakorlat is ezt mutatja, rendkívül nagy és folyamatos munkát igényel azonban a különböző szintek vezetőitől. (Egyesület, megye, országos szint.)

Azzal a ténnyel is számolni kell, hogy voltak és lesznek olyanok, akik már nem tudják vállalni ezt a kötelezettséget. Az újonnan belépő polgárőrök esetében ez már nem probléma, hiszen ők már e kötelezettség ismeretében vállalták a polgárőri munkát ugyanakkor a fiatalabb korosztályhoz tartozván a folyamatos tanulás természetes számukra. (Az életen át tartó tanulás, a Lifelong Learning, piacgazdasági viszonyok között általánosan elfogadott követelmény, a boldogulás, az előrehaladás szerves feltétele.)

A Polgárőr képzés struktúrája

A képzés belső struktúrájának meg kell felelni az egymásra épülés moduláris követelményének, lényegében a **FOKOZATOS (GRADUÁLIS)** képzéseknek és a már most is meglévő, nemrég **kialakult POST GRADUÁLIS** képzésnek.

Ezt a rendszert **ki kell egészíteni olyan speciális képzésekkel, amelyek valamilyen speciális feladathoz, részterülethez kapcsolódnak.**

Örvendetes tény, hogy a legfelső irányítási szinten kiemelt kérdésként kezelik a polgárőrök oktatási-képzési rendszerét, a 2015-ös év szlogenje a képzéshez kapcsolódik. **Ez egyértelműen bölcs belátása annak a ténynek, hogy a polgárőrség egyre növekvő szerepe egyre növekvő felelősséggel jár.**

Óriási károkat okozhat a testület megítélésében még a legjobb szándékkal elkövetett szabálytalanság is, sok száz ember több éves munkáját tudja kedvezőtlenül befolyásolni egy-egy ilyen eset. (Arról nem is szólva, hogy a rendőrökkel közösen teljesített szolgálatok során a polgárőr által elkövetett esetleges szabálytalanság, a hatáskörök nem kellő ismerete révén bekövetkezett esetleges túlkapások hatása továbbterjed a hivatásos állományra is.)

A graduális képzés 3 szintjének ismeretanyagát úgy kell kialakítani, hogy azok szervesen egymásra épüljenek, egy adott szint (modul) elvégzése a későbbiekben alapot adhat a következő szint (vagy modul) felvételére és elvégzésére. Így pl. amennyiben a felvételt nyert polgárőr sikeresen elvégzi az első szintet, néhány év múlva megszerezheti a középvezetői szinthez szükséges

ismereteket, további évek múltán pedig a magasabb szintű vezetői szinthez kapcsolódó ismereteket. **A lényeg a folyamatosságon, fokozatosságon és egymásra épülésen van.**

A graduális szintű képzés egyes lépcsőfokaira minden arra alkalmas, kellő ambícióval és felkészültséggel rendelkező polgárőr felléphet, ennek megvannak a belső követelményei és lehetőségei.

A post graduális szintre – amely a nemrég létrehozott **Polgárőr Akadémia** elvégzését jelenti – a polgárőrség felső szintű vezetői juthatnak el – természetesen nincs kizáró oka annak, hogy valaki érdeklődése, felkészültsége és ambíciója révén megszerezze az ide kapcsolódó tudásanyagot. De elsődlegesen – tematikájából is következően – ez a felsőszintű polgárőri vezetőképzés érdekében létrehozott képzési szint.

A polgárőr alapképzés keretében külön figyelmet kell fordítani az újonnan felvett polgárőrök alapismereti képzésére, melynek keretében ismereteket kell szerezniük a

- polgárőr alap-és kiegészítő feladatok ellátásának kérdéseiről,
- az egységes digitális rádió és távközlő rendszer használatáról, kezeléséről,
- gépjármű menetlevél vezetéséről, a gépjárművel történő közterületi járőrszolgálat ellátási rendjéről,
- a BTK ide vonatkozó aktuális kérdéseiről (a bűncselekmények meghatározása, fajtái, a közterületen előforduló főbb bűncselekmények stb.,
- a szabálysértési törvény ide vonatkozó részei,
- a bűncselekményt elkövető személy polgárőri visszatartásának kérdései, lehetőségei és feltételei,
- segítségnyújtási kötelezettség és még számos, e képzési körhöz kapcsolódó ismeret megszerzése.

Az alapismereti továbbképzés keretében az előzőekben felsorolt ismeretek aktualizálása, az esetleges változások megismerése és a szükséges új témakörök megvitatása áll középpontban.

A tanulmány szerzőinek álláspontja szerint célszerű és szükséges lenne a polgárőr képzés egyes szintjeit határozottabban elkülöníteni, az alap-közép és felsőfokú képzés követelményszintjeit egyértelműen meghatározni. Ez azt jelenti, hogy a bemeneti oldal követelményrendszerét (belépési kritériumokat) valamint a kimeneti oldal elvárt paramétereit (képzés eredménye) tételesen meghatározni.

A polgárőr képzés tartalmában a felnőttképzés keretébe sorolható melynek megvannak a maga minőségbiztosítási kritériumai. (2013.évi LXXVII. törvény)

A törvény előírja, hogy a felnőttképzést folytató intézményeknek a miniszteri rendeletben meghatározott keretrendszer szerinti **minőségbiztosítási rendszert kell működtetnie.**

A saját minőségbiztosítási rendszer létrehozásának feladatai:

- átfogó minőségpolitika és ehhez kapcsolódó stratégia a minőség biztosítása érdekében,
- formális belső mechanizmusok kialakítása a képzési programok indításának jóváhagyására, követésére és a rendszeres belső értékelésre vonatkozóan,
- eljárások kialakítása az oktatók folyamatos továbbképzésére és minősítésének biztosítására,
- a képzési programokhoz az erőforrások biztosítása,
- gondoskodik a képzés hatékonyságát biztosító információk gyűjtéséről, elemzéséről és felhasználásáról,
- honlapján rendszeresen közzéteszi a képzési tevékenységre vonatkozó naprakész, objektív mennyiségi és minőségi információkat.

A felnőttképzés általános alapelvei a polgárorképzésre nyilvánvalóan csak áttételesen, egyes elemeiben érvényesíthetők, mivel itt a felnőttképzés nem erre szakosodott intézményben folyik. Ettől függetlenül szükséges és fontos követelmény, hogy a polgárőr képzés minden szintjén érvényesüljenek az általános követelmények.

A minőségbiztosítási rendszernek biztosítani kell a

- képzés feltételeinek folyamatos javítását,
- az önértékelés bevezetését és használatát,

- a személyi feltételek folyamatos ellenőrzése és fejlesztése,

A minőségpolitika fontos tartalmi és formai elem melyet kellőképpen dokumentálni kell, mely alapján reális képet lehet alkotni az adott képzés minőségéről, színvonaláról.

Úgy véljük, a polgárorképzésnél a minőségre való törekvés eddig is jelen volt, fontos lenne azonban a jövőre nézve egy tudatosabb – elemeiben a fentiekben vázolt – tartalmi és formai minőségpolitika kialakítása.

Ezt természetesen a polgárórság testére kell szabni, figyelembe kell venni mindazon sajátosságokat, amelyekre már a korábbiakban is utaltunk.

Egy speciális, a polgárórság lehetőségeire és követelményeire szabott minőségbiztosítási rendszer hozzájárulna a képzés hatékonyságának javításához, a rendszerben meglévő hiányosságok feltárásához és kiküszöböléséhez.

A minőségbiztosítási rendszernek át kell fognia a graduális képzés mindhárom szintjét, biztosítani kell a tartalmi és formai követelmények teljesülését.

Hasznos lenne, ha összeállítható lenne az a séma, amely a képzés szintjeinek tantárgyi és didaktikai elemeit, az input és output követelményeit részletesen tartalmazná.

Lehetőség lenne ily módon az esetleges átfedések kiküszöbölésére, az egymásra épülés tartalmi és didaktikai kérdéseinek áttekintésére.

Post graduális képzés, Polgárőr Akadémia

Megközelítési módunk szerint post graduálisnak tekinthető polgárorképzés az immáron már 1 éves sikerrel működő Polgárőr Akadémia, amely a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen, s azon belül is a Rendészettudományi Karral létrejött megállapodás keretében működik.

Az 1 hetes képzésen a polgárórság felső szintű vezetői vesznek részt, a képzési cél alapvetően a szemléletformálásra, a vezetés elvi és gyakorlati kérdéseire valamint az egyes szakterületek aktuális kérdéseire és a bekövetkezett

változások megismerésére irányul. (Ilyenek pl. a rendészet rendszerének közjogi reformja, az egyesületek jogállásának aktuális kérdései, az önkormányzati rendészet, a büntetőjog aktuális kérdései, a polgárőr tevékenységre vonatkozó aktuális szervezeti és gazdálkodási kérdések.)

Fontos követelmény, hogy a résztvevők képet kapjanak a hazai és nemzetközi társadalmi és gazdasági trendekről, az ezekből levonható konzekvenciákról – elsődlegesen a polgárőri tevékenységre, a bűnmegelőzésre és a közrend biztosítására vonatkozóan.

Összefoglalásként megállapítható, hogy a Polgárőrség szervezetén belül tartalmilag és formailag is kialakultak a graduális és post graduális képzés keretei, formái, vannak megfelelő tapasztalatok is a konkrét gyakorlattal kapcsolatban.

Úgy látjuk, hogy a jelen időszak fő feladata a képzés elvi és gyakorlati kérdéseinek elemző és értékelő áttekintése, a minőségbiztosítási rendszer egzakt elemeinek beépítése és ezek alapján a korszerűsítést jelentő módosítások végrehajtása.

A fentiekben a polgárőrképzés állandó, standard elemeiről volt szó – az általunk használt kategorizálás szerint a graduális és post graduális képzésről.

Minden szervezetben felmerül azonban annak szükségessége, hogy biztosítani kell olyan speciális szakmai ismeretek megszerzési és továbbképzési lehetőségeit, amelyek tartalmukban túlmennek az általános kereteken és ismeretük is csupán egy-egy csoport számára szükséges. **A speciális képzések iránti igény a Polgárőrségen belül különösen nagy, hiszen a tevékenység sokszínűsége és annak heterogenitása miatt az eredményes munkavégzés fontos feltételét jelentik ezek a képzési formák.**

A jelenleg is működő és már kialakult rendszer szerint az alábbi speciális képzések működnek:

- **Lovas tagozati képzés**, amely a lovas járőrszolgálatokban résztvevők számára ad megfelelő felkészítést, amely átfogja az állategészségügyi és anatómiai kérdéseket, a takarmányozás, lótartás, tenyésztési ismeretek,

balesetvédelem, a tereplovaglás és az ide tartozó egyéb szakmai kérdések egészét.

- **Rendezvény biztosítási képzés**, amely ebben az évben indul és elsősorban az MLSZ rendezvényeire koncentrál, de értelemszerűen – főként a későbbiekben – kiterjed egyéb rendezvényekre is.
- **A vízkár elhárítás** területén jelentkező feladatok ellátására, az OVF-al kötött megállapodás alapján. Ez kiterjed az aktív és passzív időszakok tevékenységére.

Véleményünk szerint a fenti specifikus formák a jövőben tovább bővülnek, legkézenfekvőbb a **katasztrófa védelemmel** kapcsolatos polgárőri ismeretek.

Más vonatkozásban is felmerül a speciális képzés igénye: vannak olyan új jelenségek, melyek új és sajátos igényeket vetnek fel a bűnmegelőzésben és közrend biztosításában résztvevő személyek részére.

Ilyen például a **kábítószer ismereti képzés**, amely már ma is létező képzési forma. Célja, hogy napjaink rendkívül veszélyes jelenségének kezelésére, a káros folyamatok fékezésére, a hatékony megelőzésre készítse fel a polgárőröket.

Egyéb más területek is szóba jöhetnek, sajnálatos módon a globalizációs folyamatok révén eljutnak hozzánk olyan negatív jelenségek, melyekre hatékonyan reagálni kell.

Kutatási jelentésünk további részében a polgárőrképzés alapismereti tananyagának egy lehetséges változatát mutatjuk be. Ebben tematikusan feldolgozásra kerültek mindazon kérdések, amelyek megítélésünk szerint fontosak lehetnek a polgárőr szolgálat ellátásához, tartalmazzák az alapfokú képzés körébe sorolható ismereteket.

III. A POLGÁRŐR ALAPISMERET TANANYAGA

I. FEJEZET: Bevezető: a Polgárórség rövid története

Magyarországon az 1980-as évek végén bekövetkezett változások miatt jelentősen megnőtt az ismertté vált bűncselekmények és a közúti közlekedési balesetek száma. (1990-ben 2432 ember vesztette életét hazánk közútjain és megsérült 36788, 2013-ban 588-an haltak meg a közutakon és megsérült 15577 fő. A csökkenés óriási eredmény, de Hazánk saját elhatározásából és az EU elvárása alapján 2020-ig 370 alá fogja csökkenteni a meghalt személyek számát.) Egyre nagyobb igény jelentkezett a helyi érdekek és a közbiztonság védelmét szolgáló önvédelmi csoportok megalakítására. A közbiztonság civil összefogással való megvalósítása és az állami szervek segítése érdekében kezdte meg tevékenységét számos polgárőr egyesület. Az első polgárőr szervezetek 1990-től az egyesülési törvényben foglaltak alapján alakultak meg. A megalakulást követő évben végzett sikeres tevékenység eredményeként az ország településeinek többségében megalakult önvédelmi szervezetek 1991-ben megalapították az Önvédelmi Szervezetek Országos Szövetségét, amely 1995-től a feladatok jelentős bővülése, illetve a lakossági elvárások miatt az Országos Polgárőr Szövetség (továbbiakban: OPSZ) nevet vette fel.

Ma már az ország szinte valamennyi településén (kb. 97 %) van polgárőr egyesület, összesen 60.000 polgárőr - és 13000 fő a SZEM tagja, így összesen mintegy 73000 fő önkéntes tevékenykedik, és évente mintegy 9 millió óra önként vállalt társadalmi munkával járul hozzá a helyi közbiztonság erősítéséhez. A lakosság döntő többsége elismeréssel szól a polgárőrök munkájáról.

A polgárőrség történetében megalakulása óta két nagy fejlődési szakasz állapítható meg.

I. Az első szakasza négy jól elkülöníthető alszakaszra bontható.

I./1. 1991 és 1996 között a polgárőrsegeket egy alapvetően spontán szervezeti fejlődés, laza országos szövetségi kapcsolat, területenként eltérő bűnmegelőzési szemlélet és gyakorlat, valamint a rendkívül alacsony anyagi támogatottság jellemezte.

I./2. 1991 és 2000 között a polgárőrség jelentős változásokon ment keresztül. Az OPSZ 1997. június 7-ei országos küldött közgyűlésen a polgárőrség

alapvető célkitűzéseként a bűncselekmények megelőzését jelölte meg és meghatározta a fő irányokat.

I./3. 2001-től számítjuk a polgárőrség minőségi fejlesztési szakaszának megkezdését.

I./4. A polgárőrségről szóló törvény (Pötv.) megjelenése. A Magyar Köztársaság Országgyűlése 2006. 02. 13-án elfogadta a polgárőrségről szóló 2006. évi LII. törvényt.

II. A második nagy szakasz kezdete: 2012. február 1-jén hatályba lépett a polgárőrségről és a polgárőri tevékenység szabályairól szóló 2011. évi CLXV. törvény, melynek értelmében az Országos Polgárőr Szövetség az önkormányzás elvén alapuló közhasznú jogállású köztestület lett.¹

Az Országos Polgárőr Szövetség irányításával a Magyarországon törvényesen működő, lakossági önszerveződésű, a szilárdabb közrend és közbiztonság érdekében társadalmi bűn-és baleset-megelőzési, gyermek-és ifjúságvédelmi, valamint környezetvédelmi céllal alakult polgárőr egyesületek - járási koordinátorok közreműködésével -, valamint területi (megyei, fővárosi) szövetségeik egységes fellépésű, azonos szemléletű, jól szervezett, határozott célkitűzésekkel rendelkező, egyben a legnagyobb létszámú társadalmi bűnmegelőzési szervezetté váltak.

Kérdések:

1. Ismertesse a polgárőrség történetében a fejlődési szakaszokat!
2. A Hazánkban törvényesen működő polgárőr egyesületek milyen céllal alakultak meg?

II. FEJEZET: A polgárőrség jogi szabályozása

¹ A polgárőrség fejlődéstörténetének két nagy szakaszra bontása több szempontból is megfelel az elvárásoknak. A 2011. évi CLXV. törvény nagyon alapos, valamint az OPSZ köztestület lett, ami megítélésünk szerint mérföldkő a polgárőrség fejlődésében és lezárja az első szakaszt. Megfelel továbbá annak a fontos szempontnak is, hogy a jövő -50-100 év múlva- kutatói részére adunk segítséget a polgárőrség történetének kutatásához.

Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)

- 1) 2011. évi CLXV. törvény a polgárőrségről és a polgárőri tevékenység szabályairól
- 2) 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről
- 3) 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
- 4) 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról
- 5) 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól
- 6) 2011. évi CLXXV. törvény az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról
- 7) 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről
- 8) 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
- 9) 2001. évi CI. törvény a felnőttképzésről
- 10) 9/2012. (III. 12.) BM rendelet a polgárőrök szakmai ismereteinek bővítésében való közreműködés rendőrségi feladatairól
- 11) 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet a rendőrség szolgálati szabályzatáról
- 12) 2/2010. (II. 16.) SZMM rendelet a felnőttképzési tevékenység megkezdésének és folytatásának részletes szabályairól
- 13) A többször módosított 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet a közúti közlekedés szabályairól (különösen a 2012-2014. évben hatályba lépő módosítások és kiegészítések)
- 14) 12/2007. (III.13.) IRM rendelet a megkülönböztetett és figyelmeztető jelzést adó készülékek felszerelésének és használatának szabályairól
- 15) 63/2012. (IV. 2.) Korm. rendelet az egyes közlekedési szabálysértések miatt alkalmazandó szabálysértési pénzbírság, illetve helyszíni bírság kötelező mértékéről, valamint a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvénnyel összefüggő egyes kormányrendeletek módosításáról

16) 8/2012. (III. 9.) BM rendelet a közterület-felügyelet, valamint a polgárőr szervezet számára könnygázsóró palack, illetve a vegyi eszköz igénylésének, átvételének, visszavételének és térítésének rendjéről

17) 15/2012. (IV. 3.) BM rendelet a polgárőri tevékenység költségvetési támogatásának elosztási rendjéről, a polgárőr igazolvány formátumáról és a kapcsolódó igazgatási szolgáltatási díjról.

18) 6/1990. (IV.12.) KöHÉM rendelet a közúti járművek forgalomba helyezésének és forgalomban tartásának műszaki feltételeiről.

19) A polgárőr könnygázspray (vegyi eszköz) igénylésének, kezelésének és rendeltetésszerű használatának szabályaira az Országos Polgárőr Szövetség Elnöksége által kiadott INTÉZKEDÉS (az OPSZ 2013. november 22-ei elnökségi ülésén hozott, ELN/78/2013. számú határozata).

A fentebb felsorolt jogszabályok és normák közül számunkra a legfontosabb a 2011. évi CLXV. törvény a polgárőrségről és a polgárőri tevékenység szabályairól (továbbiakban: **Pőtv.**).

1. Ki lehet polgárőr: Az OPSZ Alapszabályában meghatározottak szerint (összhangban a **Pőtv.** jogszabályban foglaltakkal) a tagesület polgárőr tagja lehet:

- a 18. életévét betöltött személy,
- az egyesület Alapszabályát, valamint az OPSZ Alapszabályát, továbbá a Szolgálati Szabályzatát és Etikai Szabályzatát magára nézve kötelezően elfogadja,
- kötelezettséget vállal a meghatározott célok megvalósítása érdekében történő személyes közreműködésre,
- kötelezettséget vállal az egyesületi tagdíj fizetésére,
- cselekvőképes, büntetlen előéletű és erről jognyilatkozatot tesz,
- polgárőr fogadalmat tesz.

2. A polgárőrség alaptevékenysége - Pótv. 3. § (1) bekezdés:

A **polgárőr egyesület alapfeladatként** a helyi közrend és közbiztonság védelme, valamint a bűnmegelőzésben való közreműködés érdekében **közterületi járőrszolgálatot, figyelőszolgálatot**, a közúti baleset helyszínén, valamint bölcsőde, óvoda, általános és középiskola közvetlen közelében **jelzőőri tevékenységet lát el**.

3. A polgárőrség kiegészítő feladatai - Pótv. 3. § (2) bekezdés:

A polgárőr egyesület az (1) bekezdésben foglalt polgárőri tevékenységen túlmenően kiegészítő feladatként önkéntesen közreműködhet

a) a katasztrófákra történő felkészülés, a katasztrófák elleni védekezés és a helyreállítás, újjáépítés feladataiban, valamint a polgári védelmi szervezetek tevékenységében, továbbá a környezet veszélyeztetésének, károsításának megelőzésében és elhárításában, következményeinek felszámolásában, aminek keretében az erdő lovaglás elől el nem zárt területén lovas járőrszolgálatot is elláthat,

b) a baleset-megelőzési, az áldozatvédelmi, a közlekedésbiztonsági, állat-, környezet- és természetvédelmi tevékenység támogatásában, a lakosság és az önkormányzatok közötti kapcsolat erősítésében,

c) az otthonában élő fogyatékos személy védelmében, a polgárok és javaik védelmében, az állami és önkormányzati vagyon megóvásában,

d) a közterületen közbiztonsági, bűnmegelőzési, valamint bűnüldözési célból elhelyezett képfelvevő által rögzített felvételek megfigyelésében,

e) a rendezvények helyszínének biztosításában,

f) a Rendőrségről szóló törvény alapján a rendőrkapitány, a megyék (főváros) tekintetében a rendőrfőkapitány és a polgárőr szervezet működési területén illetékes helyi önkormányzat által létrehozott bűnmegelőzési és közbiztonsági, valamint baleset-megelőzési bizottság munkájában,

g) az önálló, valamint közös feladat- vagy szolgálatellátás útján az együttműködő szervek szakmai tevékenységének segítésében,

h) a polgárőr egyesület feladataival összefüggő oktatási, kulturális, ismeretterjesztő tevékenységben,

i) a körözött tárgyak, személyek és holttestek azonosításában és felkutatásában, valamint

j) a közforgalmú vasúti személyszállítási szolgáltatás rendjének biztosításában.

4. Formaruha-viselési kötelezettség - Pótv. 15. § (2)-(3) bek.:

A polgárőr a polgárőri szolgálat ellátása során országosan egységes formaruhát visel. A formaruhán jól láthatóan fel kell tüntetni a „polgárőrség”, valamint a polgárőr egyesület székhelyének megjelölését. (Kivételek a formaruha-viselési kötelezettség alól: Pótv. 3. § (2) bekezdés b), f) és h) pontjai.

- baleset-megelőzési, áldozatvédelmi, közlekedésbiztonsági, állat-, környezet- és természetvédelmi tevékenység támogatása, a lakosság és az önkormányzatok közötti kapcsolat erősítése,
- bűnmegelőzési és közbiztonsági, valamint baleset-megelőzési bizottság munkájában történő részvétel, és
- a feladataival összefüggő oktatási, kulturális, ismeretterjesztő tevékenység.

A polgárőr hatósági jellegre utaló, megtévesztésre alkalmas egyéb jelzést vagy címet, rendfokozati jelzést nem használhat.)

Miért fontos a formaruha-viselési kötelezettség? Azért, hogy mindenki számára legyen egyértelmű, ha polgárőrrel áll szemben. A polgárőrség részére tekintélyt jelent, a polgárőr büszkén viselje, és az állampolgárok részéről tisztelet illeti meg. Ezen felül óriási a jelentősége, mert ha esetleg támadás éri, csak akkor fogja biztosítani a törvény a fokozott büntetőjogi védelmet (lásd: a Btk. 311. § szerint minősülő közfeladatot ellátó személy elleni erőszak bűntettét), ha egyértelműen lehet bizonyítani, hogy az állampolgár tudta, hogy polgárőrrel áll szemben.

Kérdések:

1. Ismertesse a polgárőrségről szóló törvény pontos megnevezését!
2. Ismertesse a polgárőrség alaptevékenységeit!
3. Ismertesse a polgárőrség kiegészítő feladatait!
4. A polgárőrnek mit kell és hogyan feltüntetni a formaruháján?
5. Miért fontos a formaruha-viselési kötelezettség?

III. FEJEZET: A szolgálatellátás követelményei

III/1. A polgárőri szolgálat ellátásának feltételei: Pótv. 10. § (1) A polgárőri szolgálat - *lásd fentebb: II. FEJEZET 2. pontja: A polgárőrség alaptevékenysége: Pótv. 3. § (1) bekezdés; és II. FEJEZET 3. pontja: A polgárőrség kiegészítő feladatai: Pótv. 3. § (2) bekezdés* - szerinti feladatok e törvényben meghatározott feltételeknek megfelelő ellátása.

Pótv.10.§ (2) A polgárőri szolgálat ellátásának rendjével kapcsolatos részletes szabályokat az Országos Polgárőr Szövetség által kiadott szolgálati és etikai szabályzat állapítja meg.

III/2. A polgárőri szolgálatellátás szabályai:

A polgárőr kizárólag az egyesülete működési területén láthatja el a tevékenységét, kivéve, ha:

- a., a területileg illetékes polgárőr egyesülettel közösen látja el tevékenységét,
- b., arra a polgárőr egyesület az együttműködő szervekkel (rendőrség, NAV Vámhivatal, katasztrófavédelem stb.) együttműködési megállapodást kötött,
- c., a polgárőr egyesületet, vagy a területi szövetséget a megyei(fővárosi)rendőr-főkapitányság felkéri a megye (főváros) közigazgatási területén való tevékenység ellátására,

d., a polgárőr egyesület az érintett önkormányzattal írásban erre irányuló együttműködési megállapodást kötött, vagy a polgárőr egyesület a közforgalmú vasúti személyszállítási szolgáltatás rendjének biztosításában történő közreműködés érdekében a közforgalmú vasúti személyszállítási szolgáltatást végző vállalkozással együttműködési megállapodást kötött.

Amennyiben az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv fokozott ellenőrzést végez, ennek tartama alatt a polgárőr egyesület köteles bejelenteni és a fokozott ellenőrzést elrendelő rendőri szerv utasításának megfelelően eljárni.

Közterületi járőrszolgálat

A polgárőr közterületi járőrszolgálatának alapvető célja és feladata, hogy a polgárőr pusztán jelenlétével megelőzze a bűncselekmények (elsősorban a vagyon elleni bűncselekmények) valamint a szabálysértések (tulajdon elleni, de más pl. környezetvédelemmel kapcsolatos szabálysértések) elkövetését.

A közterületi járőrszolgálatot a polgárőr elláthatja:

- gyalogosan (közterületen kívül is), - szolgálati vagy magán személygépkocsival, - motorkerékpárral, - segédmotoros-kerékpárral, - kerékpárral, - vízi járművel, - lóháton, - légi járművel, - tömegközlekedési járműveken.

A polgárőr szolgálatának jogszerű teljesítése során jogosult a bűncselekmény, szabálysértés elkövetésén tetten ért személyt a cselekmény abbahagyására felszólítani, a cselekmény folytatását megakadályozni és a bűncselekmény, valamint a tulajdon elleni szabálysértés elkövetésén tetten ért személyt visszatartani. (FONTOS! Csak akkor „intézkedjen” /avatkozzon be/, ha egyértelműen megvan az erőfölény, és be tudja fejezni. A saját életét, testi épségét soha ne veszélyeztesse! A polgárőrnek elsősorban nem az elfogás, hanem a jelzésadás a kötelessége.)

A járőrözési tevékenység alapfeltétele, hogy azt felkészülten, az előírt formaruhában, és az elrendelt felszereléssel lehet ellátni.

A polgárőr

- hatósági jogkörrel nem rendelkezik, kényszerítő eszközt – a rendőrségtől beszerzett vegyi eszköz kivételével, de azt is csak jogos védelem esetén – nem alkalmazhat,
- köteles az eljárása által érintett személyek emberi méltóságát és alapvető jogait tiszteletben tartani.
- köteles országosan egységes formaruhát viselni, lásd: II/4.
- köteles magánál tartani polgárőr igazolványát, s ha közterületen, vagy közforgalmú személyszállítási eszközön lát el polgárőri szolgálatot, annak tartama alatt polgárőri igazolványát a formaruhán jól látható helyen, az egyedi azonosítót tartalmazó oldalával kifelé fordítva, kitűzve kell viselnie.
- a közforgalmú vasúti személyszállítási szolgáltatás rendjének biztosításában történő közreműködés esetén a polgárőr köteles magánál tartani a közforgalmú vasúti személyszállítási szolgáltatást végző vállalkozás által kiállított igazolást.

Figyelőszolgálat

A figyelőszolgálat a polgárőrnek a településen, lakókörnyezetben és közterületen, valamint mezőgazdasági területen előforduló bűncselekmények, szabálysértések megelőzése, megakadályozása, felfedése céljából teljesített szolgálata. A figyelőszolgálat végrehajtható álló őrökkel vagy mozgó járőrözéssel, folyamatos vagy időszakos megfigyeléssel. Törvénysértés, rendellenesség, nemkívánatos jelenség, esemény észlelése esetén a polgárőrnek értesíteni kell az intézkedésre jogosult (rendőrség, NAV, OKF stb.) hatóságot.

A figyelőszolgálat keretében a polgárőr a megfigyeléssel érintett területen a közrendet, közbiztonságot veszélyeztető cselekmények megelőzése és megszakítása, továbbá a rend fenntartása érdekében segítséget nyújt a közösségi rendezvények szervezőinek.

Jelzőőri feladat

A polgárőr jelzőőri feladatok ellátására a közlekedési balesetek, valamint a kiemelt rendezvények, katasztrófa sújtotta területek helyszínén, továbbá az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervek, más rendvédelmi szervek és az önkormányzatok felkérésére a közlekedés zavartalanságának biztosítása érdekében jogosult. E feladatnál különös gondossággal kell eljárni, és az intézkedéseknél körültekintő figyelemmel kell lenni a saját, valamint mások személyes biztonságára. Jelzőőri feladatot csak kiképzett polgárőr láthat el.

A jelzőőr a rendőri intézkedést igénylő baleset helyszínén a rendőrség megérkezéséig önállóan, azt követően a rendőrség felkérésére és utasításainak megfelelően tevékenykedik. A baleset helyszínére érkezést követően azonnal értesítse a rendőrséget a baleset jellegéről, a sérültek számáról, valamint a veszélyhelyzet megítéléséről.

A bölcsőde, az óvoda, valamint az általános és középiskola fenntartójának értesítése mellett a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitánysággal kötött megállapodás alapján a jelzőőr jogosult a gyermekek úttesten történő biztonságos átkelésének elősegítése érdekében a bölcsődék, az óvodák, általános és középiskolák közvetlen közelében jelzőőri feladatokat ellátni.

A jelzőőr nappal jelzőtárcsával, éjszaka és korlátozott látási viszonyok esetén piros fényt adó lámpával irányítja a forgalmat. Munkáját egyértelműen látható, illetőleg hallható (pl. sípjelzés) jelzésekkel köteles összehangolni. A jelzőőrnek és jelzéseinek a megállási látótávolságon belül folyamatosan láthatónak kell lenniük. Ha a polgárőr a közúti forgalmat jelzőőrként irányítja, akkor „Egyéb veszély” jelzőtáblát kell elhelyezni a jelzőőrrre vonatkozó kiegészítő táblával, illetve minden esetben „POLGÁRŐRSÉG” feliratú láthatósági mellényt kell viselni.

Szolgálati felszerelések, eszközök, ruházat

A polgárőrnek szolgálatban az alábbi felszerelési tárgyakat kell magánál tartani:

- személyazonosító igazolvány vagy a személyazonosság igazolására alkalmas más igazolvány (útlevél, jogosítvány) és polgárőr-igazolvány,

- jegyzetfüzet és íróeszköz,
- értesítésre, bejelentésre vagy folyamatos összeköttetésre alkalmas hírközlő eszköz (URH rádiókészülék, EDR rádió, mobiltelefon),
- polgárőr formaruha, éjszaka, vagy rossz látási viszonyok között végrehajtott szolgálat, továbbá jelzőőri tevékenység végzése során láthatósági mellény.

A polgárőr felszereléséhez saját elhatározásából, vagy az eligazításon elhangzott felkérés alapján még az alábbiak tartozhatnak:

- elemlámpa vagy kézi reflektor,
- távcső és/vagy éjjellátó eszköz,
- képrögzítő eszköz (fényképezőgép vagy videó-kamera),
- GPS készülék, térkép, vázlat,
- tárgy- és személyi körözést segítő elektronikus berendezés,
- jelzőtárcsával, piros fényt adó lámpával,
- kiképzett, vizsgáztatott kutya,
- gázspray, amelynek típusa megegyezik a rendőrségnél rendszeresített típussal.

A polgárőr a szolgálat ellátása során a rendőrségnél rendszeresített hatóanyag tartalmú és töltőanyag tömegű vegyi eszközt tarthat magánál. **A vegyi eszközt csak jogos védelmi helyzetben használhatja a polgárőr!**

A vegyi eszköz alkalmazását meg kell előznie a jogtalan támadás abbahagyására irányuló *felszólításnak*, illetve a vegyi eszköz alkalmazására történő *figyelmeztetésnek*.

A vegyi eszköz alkalmazásáról a rendőrséget azonnal értesíteni kell, minden esetben részletes jelentést kell készíteni. Kerülni kell a sérülés okozását.

Amennyiben a vegyi eszköz alkalmazása esetén sérülés történt, a lehetőségek figyelembe vételével a sérültet a polgárőrnek elsősegélyben kell részesíteni.

A közterületi tevékenység ellátásának különös szabályai:

A *helyszínbiztosítás*² a polgárőr olyan tevékenysége, amelyet a polgárőr bűncselekmény vagy baleset (döntően közúti közlekedési baleset) helyszínén végez a helyszín lezárásával, őrzésével, a nyomok biztosításával. A polgárőr tevékenysége az illetékes rendőri szerv tagjának (rendőrjárőr, szemlebizottság vezetője stb.) megérkezéséig tart, és a helyszín megváltoztatásának megakadályozására szolgál. Az illetékes hatóság tagjának (általában a rendőrség) megérkezése után a polgárőr kizárólag csak felkérésre, illetve a hatóság által meghatározott feladatot végezhet.

A bűncselekmény vagy baleset helyszínén lévő polgárőr feladata:

1. Állapítsa meg, hogy mi történt, van-e sérült a helyszínen, milyen fokú a sérülés és adjon pontos tájékoztatást az illetékes rendőri szerv ügyeletesének, aki megteszi a szükséges intézkedéseket.

2. A rendőr, szemlebizottság kiérkezéséig³ a további feladatok:

- a helyzetnek megfelelő lehetőségek alapján a sérülteket részesítse elsősegélyben,

- biztosítsa a helyszín eredeti állapotában (ha lehet és szükséges körülzárással) történő megtartását,

² A helyszínbiztosítás alapvetően rendőri tevékenység, melyet a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 30/2011.(IX.22.)BM rendelet tartalmaz. A Pótv. 3. § (2) bek. e) pontja alapján a rendezvények biztosításában önkéntesen közreműködhet. Természetesen, egyéb esetekben, ha nincs rendőr, akkor a polgárőr is végezheti.

³ Lehetséges, hogy elsőként a mentő érkezik a helyszínre.

- ha a bűnelkövetőt tetten éri⁴, akkor azt - ha a feltételek rendelkezésre állnak - tartsa vissza a hatóság megérkezéséig,
- illetéktelen személyeket ne engedjen a helyszínre,
- keressen tanúkat és kérje fel őket a helyszínen maradásra, de ha erre nincs lehetőség a legfontosabb adatait, elérhetőségét meg kell állapítani,
- a helyzetnek megfelelően végezzen forgalomkorlátozást,
- a kikerkező rendőri szerv képviselőjét részletesen tájékoztassa a helyzetről, a tett intézkedésekről, kiemelten a változásokról (pl. a mentő a baleset sérültjét elszállította).

A *helyszíni szemlét* az illetékes hatóságnak kell végrehajtani. A hatóság munkáját a meghatározottak szerint segíthetik a polgárőrök (pl. a helyszín lezárása, elsősegélynyújtás az arra rászorulóknak, lehet hatósági tanú, stb.).

TILOS a közlekedési balesetek helyszínén a polgárőrnek önállóan végezni a szemle egyes részfeladatait, pl. a mérőszalaggal vagy a tolómérővel egyedül végzi a helyszíni méréseket, a helyszínvázlatot készíteni. A nyomozási és más hatósági feladatok végzését kizárólag a hatóság tagjai teljesíthetik.

A polgárőr a szolgálata közben észlelt, nyilvános helyen bekövetkezett *halálesetről* azonnal értesítse a rendőrséget, gondoskodjon a helyszín biztosításáról a hatóság megérkezéséig. Nyilvános helyen történő halálesetnél a halott letakarásáról a kegyeleti szempontok figyelembe vételével gondoskodni kell.

A polgárőr a szolgálata közben *talált elhagyott dolgot* tanúk jelenlétében vizsgálja át és lehető legrövidebb időn belül jutassa el a területi önkormányzat

⁴ Ismételten felhívom a figyelmet arra, hogy a polgárőrnek a bűncselekmény elkövetőjének az elfogása nem feladata. Kizárólag akkor kell elfogni, ha megvan az erőfölény!

jegyzőjének. A beszolgáltatásról minden esetben készítsenek jegyzőkönyvet, amelynek egy példányát a polgárőrség tárolja.

Elhagyott *robbanószerkezet, robbanóanyag, sugárzó- és mérgező anyag* találása esetén, vagy ha feltételezhető, hogy a talált csomag ilyen anyagot tartalmaz, a polgárőr azonnal értesítse a rendőrséget. Az illetékes hatóság kéréséig a polgárőr biztosítsa a helyszínt és a lehetőségek figyelembevételével gondoskodjon az élet- és vagyonbiztonság megóvásáról.

A polgárőr *eltűnt személy (gyermek vagy időskorú) felkutatását* önállóan is végezheti. Erre vonatkozó feladatot a polgárőr egyesület vezetője, illetve a szolgálat eligazítását végző vezető ad. A rendelkezésre álló információk alapján a polgárőr megkezdheti a kutatást a szükséges biztonsági előírások betartása mellett. A rendőrség tagjának helyszínre érkezését követően a polgárőr adjon tájékoztatást a végzett feladatokról, az addigi kutatás eredményéről, és ezt követően a rendőr határozza meg a további feladatokat.

A polgárőr szolgálati feladatai ellátása során ellenőrizheti az *elhagyott, üresen álló építményeket* (ipari létesítmények, üdülők, tanyák stb.), amennyiben erre vonatkozó együttműködési megállapodást kötött a területi polgárőr szervezet. A polgárőr egyedül nem ellenőrizhet elhagyott építményt. Ellenőrzéskor a járőr tagjai ne veszítsék egymást szem elől. Körülkerített épület bezárt kapuján, vagy egyedül álló bezárt épületbe a polgárőr nem mehet be. Bűncselekmény elkövetésének gyanúja esetén a polgárőr értesítse a területileg illetékes rendőrséget, és a hatóság kéréséig biztosítsa a helyszínt.

Amennyiben a polgárőr *parkoló gépjárművek ellenőrzését* végzi, fokozottan figyeljen a gépjárművek biztonságos parkolására (ajtózárás, gépjárműben hagyott értékek, táskák, stb.). Ha rendellenességet észlel, értesítse (ha ismert) a tulajdonost, vagy helyezzen el a gépjárművön a gépjárműfeltörések veszélyeire vonatkozó tájékoztatót.

Körözött gépjármű észlelése esetén azonnal értesíteni kell a rendőrséget és biztosítani a helyszínt a hatóság kiérkezéséig.

Közös szolgálatok:

- rendőrrel,
- közterület felügyelővel,
- NAV vámszervének képviselőjével,
- Nemzeti Közlekedési Hatóság képviselőjével,
- katasztrófavédelem beosztottjával,
- környezet-és természetvédelmi szervezet dolgozójával,
- Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamara tagjával,
- mező-, hal- és vadőrrel.

Közös szolgálatteljesítés esetén teendők:

Részt kell vennie a szolgálatot megelőző közös eligazításon.

Rendőrrel teljesített közös szolgálat esetén a polgárőrség gépjárművét polgárőr vezesse. A közös járőr csoport vezetője csak rendőr lehet.

Az önkormányzat közterület-felügyelőjével, természetvédelmi őrrrel stb. teljesített közös szolgálat alkalmával a polgárőr járőr alárendeltségi viszonyba nem kerül.

Erdőterületen történő lovas járőrszolgálatot csak az Országos Polgárőr Szövetség szervezésében lefolytatott oktatást eredményesen elvégző polgárőr láthat el.

III/3. Polgárőr járőrszolgálatot ellátó gépjárművek igénybevételének és használatának rendje:⁵

- a. A gépjárművek az egyesületek tulajdonában, illetve üzemeltetésében vannak.
- b. A gépjárművek POLGÁRŐRSÉG felirattal vannak ellátva.
- c. A gépjárműveket kizárólag a közbiztonság védelméhez, bűnözés megelőzéséhez kapcsolódó *szolgálati feladatokhoz* lehet igénybe venni.

Gépjármű igénybevétel szempontjából szolgálati feladatnak minősül:

- közterületi, külterületi járőr szolgálat; közterületi figyelő szolgálat; jelzőőri tevékenység, továbbá a Pótv.-ben meghatározott kiegészítő feladatok végzése
 - a polgárőr szervezetek működésével, munkatervi feladataival kapcsolatos igénybevételek
- d. A járőr gépkocsi igénybevétele – az Egyesület vezetőjének vagy az általa meghatalmazott személynek az írásos engedélye alapján történhet.
 - e. A járőr gépkocsi igénybevétele során a Pótv. 17. § (3) bekezdése szerint személygépkocsi menetlevelet kell vezetni.

A menetlevélen fel kell tüntetni a gépjármű vezetőjének nevét (olvasható aláírását), az igénybevétel kezdő és befejező idejét, az indulási címet, majd a leparkolási címet, a köztes időben pedig csak a települést (Budapesten a kerületet), illetve a település belterületét és/vagy külterületét kell rögzíteni.

- f. A gépjármű szolgálat alatti és szolgálaton kívüli tárolásról, parkolásáról az egyesület vezetője szóbeli utasítással, illetve engedéllyel dönt.

⁵ Országos Polgárőr Szövetség Elnöksége által kiadott POLGÁRŐRSÉG GÉPJÁRMŰ ÜZEMELTETÉSI SZABÁLYZATA 2014. elfogadva: az OPSZ 2014. április 25-i elnökségi ülésén hozott, ELN/...../2014. számú határozatával. 2-3. o.

A járőr gépkocsi parkolhat hivatalok, közüzemi vállalatok, kereskedelmi egységek előtt és közterületen, valamint polgárőrök magánlakásán és ingatlanjain.

- g. A járőr gépkocsit szolgálati időn kívül őrzött vagy megfigyelt, lehetőleg zárt helyen, garázsban, udvaron, kertben kell megfelelően tárolni.

III/4. A polgárőrök által használható gázspray nyilvántartásának és tárolásának rendje

Az egységes gyakorlat kialakítása érdekében a Polgárőr Egyesületek a rendőrségtől átvett vegyi eszközt (gázsprayt) az alábbi eljárási rendnek megfelelően tárolják és vezessék a nyilvántartást.

- a) A polgárőr egyesület elnöke által darabszám szerint átvett gázspray tárolása a helyi polgárőrség által használt épület helyiségében biztonsági zárral ellátott faszekrényben történjen.
- b) A kulcs tárolása oly módon történjen, hogy ahhoz illetéktelen személy ne férjen hozzá.
- c) Azoknál a polgárőr egyesületeknél, ahol állandó diszpécser szolgálat vagy szolgálatszervező működik, célszerű a tárolásra szolgáló szekrény kulcsát részükre átadni. Ők lesznek jogosultak a gázspray kiadásáról, leadásáról nyilvántartást vezetni - milyen időpontban kinek vagy kiknek adták ki az eszközt. Az átvevők ezt aláírásukkal igazolják. A nyilvántartó füzetbe a leadás időpontját és az átvevő személyét, annak aláírásával vezetni kell.
- d) Ahol nincs állandó diszpécser szolgálat az egyesület elnöke jelöljön ki olyan személyt vagy személyeket, akitől a tároló szekrény kulcsa felvehető és a nyilvántartó füzet vezetését végzi a c) pont szerint.
- e) Az átvevő nyilatkozata a munkavédelmi szabályokra történt kioktatásról.

A nyilvántartó füzet tartalmazza:- sorszám, név, aláírás, azonosító okmány száma (személyi igazolvány száma, vagy vezetői engedély száma), a kiadás időpontja, a leadás időpontja.

III/5. Az OPSZ Gépjármű Felderítő Tagozata szervezi, koordinálja a tagszervezetek között a gépjárművek felderítésére, valamint a közlekedésbiztonság javítására irányuló tevékenységet, továbbá segíti a működési és technikai feltételek javítását.

Kérdések:

1. A polgárőr kizárólag hol láthatja el tevékenységét? (A kivételekkel együtt!)
2. A közterületi járőrszolgálatnak mi az alapvető célja és feladata?
3. Hogyan láthatja el a közterületi járőrszolgálatot a polgárőr?
4. Ismertesse a bűncselekmény, ill. a tulajdon elleni szabálysértés elkövetésén tetten ért személlyel kapcsolatos feladatokat!
5. Rendelkezik-e hatósági jogkörrel a polgárőr és kényszerítő eszközt alkalmazhat-e?
6. A szolgálat teljesítése során mit köteles a polgárőr?
7. Mi a feladata a polgárőrnek figyelőszolgálat teljesítése során?
8. Ismertesse a polgárőr jelzőőri tevékenységével kapcsolatos tudnivalókat!
9. Ismertesse, hogy a polgárőr milyen felszerelési tárgyakat köteles magánál tartani!
10. Beszéljen a polgárőrnek a helyszínbiztosítással kapcsolatos tevékenységéről!
11. Ismertesse, hogy a polgárőr kivel teljesíthet közös járőrszolgálatot!
12. Ismertesse, hogy a gépjármű igénybevétel szempontjából mi minősül szolgálati feladatnak!

IV. Fejezet: Milyen adminisztrációs feladatokat kell végezni szolgálatban

1. Közúti közlekedési balesetek, vagy bűncselekmények (pl. rablás, betöréses lopás) esetén a helyszíni szemlebizottság kiérkezéséig a helyszín biztosítását kell végezni. A bizottság kiérkezésekor tájékoztatni kell a szemlebizottság vezetőjét, hogy kinek az utasítására vagy a saját elhatározásából mikor került a helyszínre, ott mit intézkedett és a legfontosabb, hogy mi változott a helyszínen. Azt követően a szemlebizottság vezetőjének utasítás alapján kell eljárni, hogy maradjon továbbra is a helyszínen, a helyszínt biztosítani, esetleg jelzőőri jelzés adása, vagy onnan eltávozhat. **A helyszínbiztosításról rövid jelentést kell készíteni.**

2. A szolgálati gépjármű menetlevelének pontos vezetése. A járőrgépkocsi igénybevétele során a Pőtv. 17. § (3) bekezdése szerint személygépkocsi menetlevelet kell vezetni. A menetlevelen fel kell tüntetni a gépjármű vezetőjének nevét (olvasható aláírását), az igénybevétel kezdő és befejező idejét, az indulási címet, majd a leparkolási címet, a köztes időben pedig csak a települést (Budapesten a kerületet), illetve a település belterületét és/vagy külterületét kell rögzíteni.⁶

3. A polgárőr a **személy- vagy tárgyleírás**t az észlelést követő legrövidebb időn belül készítse el. A leírás tartalmazza mindazokat a jellemzőket, amelyekkel a személy- vagy tárgy körülírható, a főbb tulajdonságai azonosíthatók.

Személy esetében tartalmazza a:

- nemét (férfi, nő), származását (európai, afrikai, arab stb.),
- korát, magasságát, testsúlyát, testalkatát,
- bőrszínét (fehér, kreol, fekete stb.),
- haját (szín, sűrűség, hullámos, sima, jellegzetes frizura stb.),
- szemét (szín, méret, jellege),

⁶ Szigorú számadási nyomtatványként a D 31 vagy a D 36/5 típusú menetlevelben – figyelemmel az OPSZ Szolgálati Szabályzatának 105. pontjára is: „A menetlevelét vezetését helyettesítheti a gépjárműbe beszerelt GPS nyomkövető készülék által rögzített pontos útvonal és időtartam szerinti nyomtatott formája. Ebben az esetben is kötelező a menetlevelét egyszerű vezetése, amelyhez a GPS-dokumentumnak az egyesület vezetője által hitelesített példányát csatolni szükséges.”

- orrát (nagy, kicsi, pisze, széles stb.),
- fülét (fejhez simuló, elálló, kicsi, nagy),
- állát (szögletes, kerek, kiugró stb.),
- arc jellegzetességét (markáns, ráncos, csontos, forradásos, anyajegy van stb.),
- bajuszát, szakállát (színe, formája stb.),
- testtartást (egyenes, hajlott, görbe),
- mozgását (rendezett, sánta, bizonytalan, csoszogó, darabos stb.),
- testrészek jellegzetességeit (kéz-, lábcsonkolás, sérülés, forradás, tetoválás, anyajegy stb.),
- beszédmódját (akcentus, beszédhiba, hanghordozás stb.),
- megszólítását (hogyan szólították társai, neve, gúnyneve stb.),
- viselkedését (nyugodt, határozott, ideges, agresszív, türelmetlen stb.),
- egyéb szokásait (jobb- vagy balkezes, tartás, kényszeredett mozgások, krákogás, pislogás, dohányzás stb.),
- ruházatának és a nála lévő tárgyaknak a pontos leírását (színe, minősége, stílusa, jellegzetessége),
- milyen tárgyakat, eszközöket tartott magánál (hátizsák, csomag, táska, fegyver, szerszám, álarc).

Gépjármű esetében a:

- rendszámot,
- típust,
- színt,
- ajtószámot,

- szembetűnő ismertető jegyeket (pl. különleges antenna, feliratok, sportosság stb.).

4. A polgárőrök által használható gázspray nyilvántartásának és tárolásának rendje:

Az egységes gyakorlat kialakítása érdekében a Polgárőr Egyesületek- a rendőrségtől átvett vegyi eszközt (gázsprayt) - az eljárási rendnek megfelelően tárolják és vezessék a nyilvántartást.

5. A szolgálatból bevonulás után rövid írásos jelentést kell készíteni az általa tett intézkedésekről (tettenérés, elfogás stb.), közös szolgálatteljesítés esetén, hogy rendőrrel, mezőőrrel stb., észlelt hiányosságokról pl. a fa eltakarja a közúti jelzőtábla észlelését, egyéb javaslatairól. A statisztikai kimutatást az egyesület elnöke illetve az általa megbízott személy készíti el a polgárőrök jelentése alapján.

Kérdések:

1. Sorolja fel, milyen adminisztrációs feladatokat kell végezni a polgárőrnek!
2. Mit kell tartalmaznia a személyi vagy tárgyleírásnak?

V. FEJEZET: Magyarország közbiztonsága, a bűnözés irányai (büntetőjogi, szabálysértési alapismeretek, a közterületen előforduló jogsértések, vagyon elleni jogsértések tényállásai).

A polgárőrségről és a polgárőri tevékenységről szóló 2011.évi CLXV. tv. preambulumban szerepel, hogy a közbiztonság és a közrend megteremtése az állam alapvető joga és kötelessége. A közbiztonság és a közrend fenntartásában részt venni kívánó, a környezetük biztonságáért felelősséget érző állampolgárok számára a polgárőrség nyújt cselekvési lehetőséget.

V.1. A közbiztonság fogalma, meghatározó tényezői, rendszere

A közbiztonság fogalma

A közbiztonság nem más, mint amit a szó jelent: a „köz” biztonsága, vagyis az állampolgárok mindenkori közbiztonság érzete, amely általában szubjektív, ugyanakkor ezt a szubjektivitást jellemzően a közbiztonságérzetet befolyásoló objektív események és állapotok határozzák meg. Más megfogalmazásban: közbiztonság alatt értünk olyan közállapotot, társadalmi rendet, amelyben mind az egyes polgárok életét, testi épségét, anyagi javait, jó hírnevét, valamint az állami, társadalmi és gazdasági szervek anyagi javait, jó hírnevét mindenki tiszteletben tartja és azt az állam - rendészeti szervei útján- szavatolja.

A közrend és a közbiztonság

A közrend összességében a jogi rendet jelenti. Feltételez a közérdeket magában hordozó jogrendszer létét és egy olyan közigazgatási végrehajtó rendszer, valamint igazságszolgáltatás meglétét és működését, amely képes a jogszabályokban előírt magatartások kikényszerítésére.

A közbiztonság egy olyan állapot, amelyben a társadalom tagjai ismerik és tudják jogaikat, azokat követik, betartják és bíznak abban, hogy az állam a jogok gyakorlását, érvényesülését akadályozó, gátló tevékenységgel szemben közvetlenül állami kényszerrel is fellép.

A közbiztonság-érzet meghatározó tényezői

Bűnügyi-közlekedési tényezők: a szűkebb és tágabb lakóhelyén történt – lakosság közeli - bűncselekményszám alakulása, valamint a bűncselekmények „minősége”, a közvetlen lakóhelyén, valamint az egyén által a legtöbbet használt útvonalak közlekedési állapota.

Közterületek rendjével kapcsolatos tényezők: a közvetlen lakóhelyén és a munkahelye körül a közvilágítás állapota, a közvetlen környezetében tapasztalt köztisztasági helyzet.

A humán kapcsolatokkal és a humán-kommunikációval kapcsolatos tényezők:

- az egyén és a rendőrök egymáshoz való viszonya,
- a rendőri jelenlét a közterületeken,
- a rendőri reagáló képesség minősége,
- a különböző bűncselekményekkel kapcsolatos rendőrségi és sajtó-kommunikáció milyensége,
- a polgárőri jelenlét a közterületen (Ez önmagában is óriási eredmény, hogy egy civil szervezet olyan magas színvonalon teljesíti feladatát a közbiztonság javítása, a bűn-és baleset-megelőzés érdekében, hogy meghatározóvá vált a közbiztonság-érzet szempontjából!),
- Az igazságszolgáltatással kapcsolatos tényezők.

„A közbiztonsági állapot minősítése az előbbieket figyelembe vételével lehet: kitűnő, kielégítő, megfelelő, elviselhető, rossz (elviselhetetlen).

Az állam- és közbiztonságról szóló jogszabály megjelöli a közbiztonság védelme és fenntartása körébe tartozó feladatokat: - a bűnözés elleni harc, - a közrend védelme, - közlekedés rendjének biztosítása, - az igazgatásrendészet ellátása, - az államhatár őrzése, - országos tűzvédelem.”⁷

Az utóbbi 4 évben nagyobb figyelmet fordított a Kormány a katasztrófavédelemre és ezen belül a tűzvédelemre, a polgári védelemre és az iparbiztonságra. Fontos szerepet játszik a katasztrófavédelem a közbiztonság további szilárdításában. (Árvízveszély megelőzése, iparbiztonság stb.)

⁷ Dr. Tóth Sándor, Dénes József, Dr. Buzás Gábor, Dr. Kovács Sándor, Dr. Nagy György: Közrendvédelmi alapismeretek, Rejtjel kiadó, Budapest, 2004.

V.2. Büntetőjogi Ismeretek: 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

V.2.1. A jogos védelem:

21. § Nem büntetendő annak a cselekménye, aki a saját, illetve a mások személye vagy javai elleni jogtalan támadás megelőzése céljából telepített, az élet kioltására nem alkalmas védelmi eszközzel a jogtalan támadónak sérelmet okoz, feltéve, hogy a védekező mindent megtett, ami az adott helyzetben elvárható annak érdekében, hogy az általa telepített védelmi eszköz ne okozzon sérelmet.

Magyarázat: A megelőző jogos védelem körében csak a saját, illetve mások személye és /vagy javaik elleni jogtalan támadás megelőzéséhez szükséges védelmi eszköz telepíthető (pl. farkasverem, medvecsapda, idomított házőrző állat), de csak olyan, ami

a., élet kioltására nem alkalmas,

b.,a jogtalan támadónak okoz sérelmet,

c., a védekező mindent megtett, ami az adott helyzetben elvárható annak érdekében, hogy az általa telepített védelmi eszköz ne okozzon sérelmet!⁸

A megelőző jogos védelmet csak tájékoztatás céljából, ezért nagyon röviden ismertettem. A jogos védelem viszont az egyik legfontosabb tananyag, mert a polgárőrt szolgálatának jogszerű teljesítése során támadás érheti, ezért részletesen értelmezem.

22. § (1) Nem büntetendő az a cselekmény, amely a saját, illetve más vagy mások személye, javai vagy a közérdek ellen intézett, illetve ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges.

(2) A jogtalan támadást úgy kell tekinteni, mintha az a védekező életének kioltására is irányult volna, ha

⁸ Blaskó Béla: Magyar Büntetőjog Általános Rész, Rejtjel Kiadó, Budapest - Debrecen. 222.o.

a) azt személy ellen

aa) éjjel,

ab) fegyveresen,

ac) felfegyverkezve vagy

ad) csoportosan követik el,

b) az a lakásba

ba) éjjel,

bb) fegyveresen,

bc) felfegyverkezve vagy

bd) csoportosan történő jogtalan behatolás, vagy

c) az a lakáshoz tartozó bekerített helyre fegyveresen történő jogtalan behatolás.

(3) Nem büntethető, aki az elhárítás szükséges mértékét ijedségből vagy menthető felindulásból lépi túl.

(4) A megtámadott nem köteles kitérni a jogtalan támadás elől.

A jogos védelem magyarázata⁹: Magyarország Alaptörvényének V. Cikke kimondja, hogy „Mindenkinek joga van törvényben meghatározottak szerint a személye, illetve a tulajdona ellen intézett, vagy az ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához.” A jogtalan támadással szembeni védekezés alkotmányos alapjogként történő deklarálása a Büntető törvénykönyv Általános Részében szabályozott jogintézményt, mint különösen védett értéket emelte ki, olyan felhatalmazást adva az ország polgárainak, amely a jogtalansággal szembeni ellenállást többé nem kivételes lehetőségnek, hanem mindenkit megillető természetes alapjognak ismeri el.

⁹ 4/2013. számú BJE határozat: A Kúria Büntető Kollégiuma, mint Büntető Jogegységi Tanács a Kúria Büntető Kollégiumának vezetője által indítványozott jogegységi eljárásban Budapesten, a 2013. év július hó 8. napján tartott ülésen meghozta a következő **jogegységi határozatot**.

Btk. 22. § (1) bekezdés: A védekezést támadás előzi meg. Az elhárítás válasz a támadásra. A védekezés azért jogos, mert a támadás jogtalan. A jogosan védekező a jogot védi a jogtalansággal szemben. Korábbi – ám máig igaz – magyarázat szerint erőt alkalmaz az erőszak ellen. A támadás olyan tevékenység, amely megvalósítja valamely bűncselekmény (szabálysértés) törvényi tényállásának ismérveit. A támadás objektív ismérve annak jogtalansága. A jogtalan támadás elhárításának kockázatát, következményeit a támadónak kell viselnie.

A támadásnak „intézettnak”, vagy „közvetlenül fenyegetőnek” kell lennie. Intézettnak a támadás akkor, ha az elkövető valamely, a Különös Részben büntetni rendelt bűncselekmény (szabálysértés) törvényi tényállásának megvalósítását megkezdte. Közvetlenül fenyegető a támadás akkor, ha a támadás megkezdésétől azonnal vagy igen rövid időn belül reálisan tartani lehet.

A jogos védelmi helyzet mindaddig fennáll, ameddig a megtámadott okkal tarthat a támadás megkezdésétől vagy annak folytatásától.

A 22. § (1) bekezdése szerinti jogtalan támadás irányulhat személy ellen, javak ellen, a közérdek ellen. A jogtalan támadás általában erőszakos, az elhárító cselekmény pedig mindig kényszerű. Amennyiben a jogtalan támadás ténye megállapítható, úgy az elhárítás szükségessége nem vitatható. Az elhárítás szükségességének a mértéke azonban - a 22. § (3) bekezdése szerint - túlléphető. Ha van jogtalan támadás, akkor annak az elhárítása szükséges. Az elhárító cselekmény is tevékenység, aktív szembeszegülés a támadással. A szükségesség azt jelenti, hogy a védekezőnek a jogtalan támadás elhárításához enyhébb védekezési mód nem áll rendelkezésére, mint amelyet alkalmazott. Ha volt más – enyhébb – mód az elhárításra, de annak megválasztásában a támadás okozta ijedtség vagy menthető felindulás a védekezőt meggátolta, akkor a cselekmény büntetendő, de a védekező nem büntethető a túllépés miatt. A védekező cselekmény jogszerűségének egyetlen kritériuma a szükségesség. A jogos védelem túllépéséért [2012. évi C. törvény 22. § (3) bek.] a védekező csak akkor felel, ha a jogtalan támadás belőle ijedtséget vagy indulatot nem váltott ki, s az enyhébb – ám célravezető – elhárítási módot tudatosan tette félre, amikor a súlyosabb kimenetelűt választotta, mert ezáltal a jogos védelmet a megtorlás eszközeként alkalmazta, amelyre ez a jogintézmény nem ad felhatalmazást. Mindazonáltal a támadó és védekező

cselekményének lehetséges eredményét egymáshoz viszonyítottan továbbra is vizsgálni kell, mert csak ezáltal érvényesülhet a 22. § (3) bekezdés tartalma, amely az elhárítás szükséges mértékének túllépésével továbbra is számol, s ha az ijedtségből vagy menthető felindulásból történik, úgy a büntetethez vezetőt kizárja. Az új törvény a jogos védelmet, a büntetethez vezetőt kizáró vagy korlátozó okok között objektív büntetethez vezető akadályként kezeli, amikor a jogos védelem során megvalósított cselekményt „nem büntetendőnek” tekinti. Tehát az a cselekmény, amelyet a védekező a jogtalan támadás elhárítása érdekében kifejt, - s az megvalósíthatja a Különös Rész valamely törvényi tényállását – nélkülözi a társadalomra veszélyességet, s ezáltal bűncselekményt nem valósít meg.

A 22. § (2) bekezdésében modellezett esetekben a jogalkotó az erőszakos bűncselekmények elleni hatékonyabb fellépés biztosítására a jogos védelmi helyzetet kiszélesítette, és a támadás irányultságára, idejére, módjára, körülményeire tekintettel törvényi vélelmet állított fel arra, miszerint az a)-c) pontokban megkívt feltételek mellett a támadást a védekező élete ellen irányultnak is kell tekinteni. A jogalkotó a jogellenes cselekmények sértettjeinek helyzetét figyelembe véve értékelte azt, hogy a jogtalanul megtámadottak a támadóhoz képest többszörös hátrányban vannak, mert a támadó dönti el a támadás célját, helyét, idejét, módját. A védekezőt mindez felkészületlenül éri, és ezért az esetek többségében kiszolgáltatott helyzetben van. Ellenszegülésének sikere is kétséges, sőt olykor kimenetele csupán a véletlenül, szerencsén múlik. Különösen igaz ez azokban az esetekben, amikor a jogtalan támadás éjjel, felfegyverkezve, fegyveresen vagy létszámfölényben levő támadók által történik. A személy elleni jogsértő magatartásokkal szemben a védekezés korlátlanúsága is ebből a megfontolásból lett törvény által elismervé, olyan elkövetési mód vagy napszak mellett, ahol a jogtalan támadás elhárítása, az annak érdekében kifejtendő aktív ellenszegülés eleve esélytelenebb, kockázatosabb.

A 22. § (2) bekezdésében említett elkövetési idő alatti vagy elkövetési módok megvalósításával kifejtett jogtalan személy elleni támadást – arra való tekintet nélkül, hogy az ténylegesen milyen sérelem okozására irányult – úgy kell tekinteni, hogy az a megtámadott élete ellen is irányult, tehát a védekező a jogtalan támadó életét védelmi cselekményével kiolthatja. A jogalkotó az élet

kioltására irányuló támadás törvényi vélelmével a védett jogtárgyak egyenértékűségét hozta be, és a bírói gyakorlat által kimunkált azt az elvet emelte törvényi rangra, mely szerint az élet ellen irányuló támadás elhárításakor a védekezés – eredményre tekintet nélkül – korlátlan.

A 22. § (2) bekezdésének a) és b) pontjaiban szabályozott esetei a hozzájuk tartozó alpontokkal konjunktívák, vagyis az a), illetve b) pont a hozzátartozó valamelyik alponttal együtt külön-külön alkot együttes feltételt. Ezek bármelyikének megvalósulása megalapozza a védekezés teljes szabadságát, amely azt jelenti, hogy ha a támadás jogtalansága megállapítható, úgy az elhárítás szükséges, a túllépés fogalmilag kizárt, ezért nem is vizsgálható. A 22. § (2) bekezdésének c) pontja pedig a lakáshoz tartozó bekerített helyre fegyveresen történő jogtalan behatolás esetével egészíti ki az előző két esetkör, s a c) pontban megkívántak megvalósulása önállóan alapozza meg a törvényi vélelmet.

A 22. § (2) bekezdés b) pontja szerinti lakásba történő jogtalan behatolás, maga a jogtalan támadás, mely azonban kizárólag aktív magatartással valósítható meg. Nem alapozza meg ezt a jogos védelmi helyzetet, ha a lakásba jogszerűen bejutó személy utóbb a lakást felszólítás ellenére nem hajlandó elhagyni. A fegyveresen, illetve felfegyverkezve történő elkövetés értelmező rendelkezéseit a 2012. évi C. törvény 459. § (1) bekezdésének 5. és 6. pontjai tartalmazzák, amelyek megegyeznek az 1978. évi IV. tv. 137. §-ának 4. a), b) pontjaiban adott meghatározásokkal, ezért alkalmazásuk nem okozhat gondot, mert folytatható a létező ítélkezési gyakorlat.

Az éjjel fogalmára sem az új, sem a korábbi Btk. nem ad meghatározást, azonban a magánlaksértés ítélkezési gyakorlata ennek a napszaknak az értelmezését kialakította, országosan egységesen kezeli, és nincs olyan ok, amely miatt attól eltérni kellene, tehát az a jogos védelem új rendelkezéseinél is változatlanul irányadó. A lakás, illetve a lakáshoz tartozó bekerített hely fogalmára ugyanez a megállapítás vonatkozik.

A 22. § (2) bekezdésének b) és c) pontjaiban szabályozott esetek nem személy elleni támadásról szólnak, hanem a lakásba történő jogtalan behatolást, vagy a lakáshoz tartozó bekerített helyre fegyveresen történő jogtalan behatolást minősítik jogtalan támadásnak, a b) ponthoz kapcsolt alpontok valamelyikének

együttes megvalósulásakor, illetőleg a c) pontban megkívántak teljesülésekor. Nyilvánvaló azonban, hogy a jogellenes magatartások e bármelyikének csak úgy van – a szóban levő törvényhely alkalmazhatósága szempontjából – értelme, ha a külön nevesített és jogtalan támadásnak minősített magatartások bármelyikének hatókörében olyan vétkes személy tartózkodik, aki védekezni kényszerül, és a támadást el kell hárítania. A 22. § (2) bekezdése ugyanis félreérthetetlenül védekezőről rendelkezik.

A b) és c) pontokban modellezett helyzetek tehát logikailag kapcsolódnak az a) ponthoz, mert a lakásba, illetőleg a lakáshoz tartozó bekerített helyre jogtalan behatolás közvetlen veszélyt jelent az elhárító cselekmény kifejtőjére. Ez igaz akkor is, ha az elhárító cselekmény nem önvédelem, hanem más javainak az oltalma érdekében valósul meg.

A 2012. évi C. törvény általános indokolásából megismerhető jogalkotói akarat világos célkitűzése „a súlyos, erőszakos bűncselekmények elleni hatékonyabb fellépés biztosítására, a jogos védelmi helyzet kiszélesítése”. A jogalkotó tehát a jogos védelmet tágítani, nem pedig szűkíteni kívánta. A 22. § (2) bekezdésének törvényi vélelemmel megerősített esetei ezért nem rontják le a korábbi ítélkezési gyakorlat által kimunkált és követett azon elvet, mely szerint – a védett jogtárgyak egyenrangúságára figyelemmel – az élet elleni támadással szemben a védekezés szükséges mértéke nem léphető túl. Ennek hangsúlyozása azért fontos, mert a 22. § (2) bekezdésében megkívántak nélkül is a 22. § (1) bekezdése szerinti szabályozás alapján megállapított jogos védelem sem zárja ki annak lehetőségét, hogy az élet elleni támadást a védekező a támadó életének kioltásával hárítsa el. A jogos védelem körében kifejtett cselekmény értékelése megelőzi az erős felindulásban elkövetett emberölés [2012. évi C. törvény 161. §] miatti felelősség megállapítását. Ha a jogos védelmi helyzetben cselekvő a jogos védelmi helyzet megszűnése után, de a jogtalan támadás miatt kialakult menthető felindulásában követi el a cselekményt, vagyis időbelileg lépi túl a jogos védelem körét, a cselekmény a 161. § szerint minősülhet.

Az időbeli túllépés lehetősége a 22. § (2) bekezdése szerinti szituációs jogos védelem eseteivel kapcsolatban sem zárható ki. Ha az elkövető a valóságos helyzet téves felismerése folytán abban a tudatban cselekszik, hogy ellene jogtalan támadást intéztek, vagy ilyennel közvetlenül fenyegették (vélt jogos

védelem), a tévedésre vonatkozó rendelkezéseket [2012. C. tv. 20. §] kell alkalmazni.

V.2.2.: A hivatalos személy és a közfeladatot ellátó személy elleni bűncselekmények

Hivatalos személy elleni erőszak

310. § (1) Aki hivatalos vagy külföldi hivatalos személyt

a) jogszerű eljárásában erőszakkal vagy fenyegetéssel **akadályoz**,

b) jogszerű eljárásában erőszakkal vagy fenyegetéssel **intézkedésre kényszerít**,
vagy

c) **eljárása alatt, illetve emiatt bántalmaz**, bűntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a hivatalos személy elleni erőszakot csoportosan, fegyveresen vagy felfegyverkezve követik el.

(3) A (2) bekezdésben meghatározott csoport szervezője vagy vezetője öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(4) Aki hivatalos személy elleni erőszak elkövetésére irányuló csoportban részt vesz, vétség miatt két évig, a csoport szervezője és vezetője bűntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(5) Aki hivatalos személyt vagy külföldi hivatalos személyt az eljárása miatt bántalmaz, az (1)-(4) bekezdés szerint büntetendő akkor is, ha a bántalmazott a bűncselekmény elkövetésekor már nem hivatalos személy vagy nem külföldi hivatalos személy.

(6) Aki hivatalos személy elleni erőszakra irányuló előkészületet követ el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(7) Nem büntethető a (4) bekezdés alapján a csoport résztvevője, ha a csoportot önként vagy a hatóság felhívására elhagyja.

Közfeladatot ellátó személy elleni erőszak

311. § A 310. § szerint büntetendő, aki az ott meghatározott bűncselekményt közfeladatot ellátó személy ellen követi el.

Magyarázat: Aki a polgárőrt, *a)* jogszerű eljárásában erőszakkal vagy fenyegetéssel akadályoz, *b)* jogszerű eljárásában erőszakkal vagy fenyegetéssel intézkedésre kényszerít, vagy

c) eljárása alatt, illetve emiatt bántalmaz, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő... lásd: 310. §

Hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy támogatója elleni erőszak

312. § A 310. § szerint büntetendő, aki az ott meghatározott bűncselekményt hivatalos személy, külföldi hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy támogatására vagy védelmére kelt személy ellen követi el.

V. 2.3. A közfeladatot ellátó személy által elkövethető bűncselekmények

Bántalmazás közfeladatot ellátó személy eljárásában

302. § (1) Az a közfeladatot ellátó személy, aki közfeladatának ellátása során mást **tettleg bántalmaz**, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt **csoportosan** követik el.

(3) Aki bántalmazás közfeladatot ellátó személy eljárásában bűncselekményre irányuló előkészületet követ el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(4) Korlátlanul enyhíthető annak a büntetése, aki (2) bekezdésben meghatározott bűncselekmény elkövetésének körülményeit a vádirat benyújtásáig a hatóság előtt feltárja.

Magyarázat: A 2012 .évi C tv.(új Btk.) A rendőrökhöz hasonlóan fokozott büntetőjogi védelemben részesíti a polgárőrt, de hasonlóan fokozott felelősség terheli. **Bántalmazás közfeladatot ellátó személy eljárásában** bűncselekmény akkor valósul meg, ha a polgárőr feladatkörének ellátását meghatározó Pótv.-ben biztosított kényszerítő eszköz (vegyi eszköz) szabályait megszegve- csak jogos védelmi helyzetben használhatja- a feltételek hiányában, illetve az indokolt mértéket meghaladó módon alkalmaz. A bűncselekmény más testének sérülést nem okozó támadó szándékú érintésével valósul meg. Ha történik sérülés, akkor a testi sértéssel bűnhalmazatot képez.

Közfeladati helyzettel visszaélés

306. § Az a közfeladatot ellátó személy, aki azért, hogy jogtalan hátrányt okozzon, vagy jogtalan előnyt szerezzen

a) közfeladattal kapcsolatos **kötelességét megszegi,**

b) közfeladattal kapcsolatos **jogkörét túllépi,** vagy

c) közfeladati **helyzetével** egyébként **visszaél,** bűntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

V.2.4. A civil szervezetek közül csak a polgárőrség jogosult közbiztonsági tevékenység végzésére

Közbiztonsági tevékenység jogellenes szervezése

352. § Aki

a) olyan, a közbiztonság, közrend fenntartására irányuló tevékenységet szervez, amelyre jogszabály nem jogosítja fel, vagy

b) a közbiztonság, közrend fenntartásának látszatát keltő tevékenységet szervez, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Értelmező rendelkezések

459. § (1) E törvény alkalmazásában

12. közfeladatot ellátó személy: [...]

c) a polgárőr a polgárőrségről és a polgárőri tevékenység szabályairól szóló törvényben meghatározott tevékenységének ellátása során [...].

V.2.5.: A vagyon elleni bűncselekmények

Lopás

370. §⁶² (1) Aki idegen dolgot mástól azért vesz el, hogy azt jogtalanul eltulajdonítsa, lopást követ el.

(2) A büntetés vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a lopást kisebb értékre vagy

b) a szabálysértési értékre elkövetett lopást

ba) bűnszövetségben,

bb) üzletszerűen,

bc) dolog elleni erőszakkal - ideértve azt is, ha a dolog eltulajdonításának megakadályozására szolgáló eszközt állagsérelem okozása nélkül eltávolítják, vagy a dolog eltulajdonításának megakadályozására alkalmatlanná teszik -,

bd) zsebtolvajlás útján,

be) egy vagy több közokirat, magánokirat vagy készpénz-helyettesítő fizetési eszköz egyidejű elvételével,

bf) helyiségbe vagy ehhez tartozó bekerített helyre megtévesztéssel, vagy a jogosult, illetve a használó tudta és beleegyezése nélkül bemenne,

bg) hamis vagy lopott kulcs használatával,

bh) lakást vagy hasonló helyiséget az elkövetővel közösen használó sérelmére vagy

bi) erdőben jogellenes fakivágással követik el.

(3) A büntetés bűntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a lopást nagyobb értékre,

b) a kisebb értékre elkövetett lopást

ba) a (2) bekezdés *ba)-be)* pontjában meghatározott valamely módon,

bb) védett kulturális javak körébe tartozó tárgyra vagy régészeti leletre,

bc) vallási tisztelet tárgyára,

bd) holttesten lévő tárgyra, illetve temetőben vagy temetkezési emlékhelyen a halott emlékére rendelt tárgyra,

be) nemesfémre vagy

c) a lopást szabálysértési vagy kisebb értékre közveszély színhelyén követik el.

(4) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a lopást jelentős értékre vagy

b) a nagyobb értékre elkövetett lopást a (2) bekezdés *ba)-be)* pontjában meghatározott valamely módon vagy közveszély színhelyén követik el.

(5) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a lopást különösen nagy értékre vagy

b) a jelentős értékre elkövetett lopást a (2) bekezdés *ba)-be)* pontjában meghatározott valamely módon vagy közveszély színhelyén követik el.

(6) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a lopást különösen jelentős értékre vagy

b) a különösen nagy értékre elkövetett lopást a (2) bekezdés *ba)-be)* pontjában meghatározott valamely módon vagy közveszély színhelyén követik el.

Rongálás

371. § (1) Aki idegen vagyontárgy megsemmisítésével vagy megrongálásával kárt okoz, rongálást követ el.

(2) A büntetés vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a rongálás kisebb kárt okoz, vagy

b) a szabálysértési értékhatárt meg nem haladó kárt okozó rongálást

ba) falfirka elhelyezésével vagy

bb) bűnszövetségben követik el.

(3) A büntetés bűntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a rongálás nagyobb kárt okoz,

b) az elkövető

ba) védett kulturális javak körébe tartozó tárgyat, műemléket, régészeti lelőhelyet vagy régészeti leletet,

*bb)*⁶³ vallási tisztelet tárgyát vagy templomot, vallásgyakorlásra rendelt más helyet,

bc) temetési helyet, temetkezési emlékhelyet, illetve temetőben vagy temetkezési emlékhelyen a halott emlékére rendelt tárgyat rongál meg.

(4) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a rongálás jelentős kárt okoz,

b) az elkövető a (3) bekezdés *ba)*-*bc)* pontjában meghatározott valamely tárgyat, épületet, vagy helyet semmisít meg,

c) a rongálást robbanóanyag vagy robbantószer felhasználásával követik el.

(5) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a rongálás különösen nagy kárt okoz.

(6) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a rongálás különösen jelentős kárt okoz.

(7) E § alkalmazásában falfirka: festékszóróval, filctollal vagy bármilyen más felületképző anyaggal létrehozott képi, grafikus vagy szöveges felületbevonat, amely nem a vagyontárgy rendeltetésszerű használatához szükséges.

Sikkasztás

372. § (1) Aki a rábízott idegen dolgot jogtalanul eltulajdonítja, vagy azzal sajátjaként rendelkezik, sikkasztást követ el.

(2) A büntetés vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a sikkasztást kisebb értékre vagy

b) a szabálysértési értékre elkövetett sikkasztást

ba) bűnszövetségben,

bb) közveszély színhelyén,

bc) üzletszerűen követik el.

(3) A büntetés bűntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a sikkasztást nagyobb értékre,

b) a kisebb értékre elkövetett sikkasztást a (2) bekezdés *ba)*-*bc)* pontjában meghatározott valamely módon, vagy

c) a sikkasztást védett kulturális javak körébe tartozó tárgyra vagy régészeti leletre követik el.

(4) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a sikkasztást jelentős értékre,

b) a nagyobb értékre elkövetett sikkasztást a (2) bekezdés *ba)*-*bc)* pontjában meghatározott valamely módon, vagy

c) a sikkasztást a bűncselekmény felismerésére vagy elhárítására idős koránál vagy fogyatékoságánál fogva korlátozottan képes személy sérelmére követik el.

(5) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a sikkasztást különösen nagy értékre vagy

b) a jelentős értékre elkövetett sikkasztást a (2) bekezdés *ba)*-*bc)* pontjában meghatározott valamely módon követik el.

(6) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a sikkasztást különösen jelentős értékre vagy

b) a különösen nagy értékre elkövetett sikkasztást a (2) bekezdés *ba)*-*bc)* pontjában meghatározott valamely módon követik el.

Csalás

373. § (1) Aki **jogtalan haszonszerzés végett más tervedésbe ejt, vagy tervedésben tart, és ezzel kárt okoz**, csalást követ el.

(2) A büntetés vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a csalás kisebb kárt okoz, vagy

b) a szabálysértési értékhatárt meg nem haladó kárt okozó csalást

ba) bűnszövetségben,

bb) közveszély színhelyén,

bc) üzletszerűen,

bd) jótékony célú adománygyűjtést színlelve követik el.

(3) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a csalás nagyobb kárt okoz, vagy

b) a kisebb kárt okozó csalást a (2) bekezdés *ba)*-*bc)* pontjában meghatározott valamely módon követik el.

(4) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a csalás jelentős kárt okoz,

b) a nagyobb kárt okozó csalást a (2) bekezdés *ba)-bc)* pontjában meghatározott valamely módon követik el, vagy

c) a csalást a bűncselekmény felismerésére vagy elhárítására idős koránál vagy fogyatékoságánál fogva korlátozottan képes személy sérelmére követik el.

(5) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a csalás különösen nagy kárt okoz, vagy

b) a jelentős kárt okozó csalást a (2) bekezdés *ba)-bc)* pontjában meghatározott valamely módon követik el.

(6) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a csalás különösen jelentős kárt okoz, vagy

b) a különösen nagy kárt okozó csalást a (2) bekezdés *ba)-bc)* pontjában meghatározott valamely módon követi el.

(7) E § alkalmazása szempontjából kárnak kell tekinteni az igénybe vett szolgáltatás meg nem fizetett ellenértékét is.

Hűtlen kezelés

376. § (1) Akit idegen vagyon kezelésével bíztak meg, és ebből folyó kötelességének megszegésével vagyoni hátrányt okoz, hűtlen kezelést követ el.

(2) A büntetés vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a hűtlen kezelés kisebb vagyoni hátrányt okoz, vagy

b) a szabálysértési értékhatárt meg nem haladó vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelést gyám vagy gondnok e minőségében követi el.

(3) A büntetés bűntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a hűtlen kezelés nagyobb vagyoni hátrányt okoz, vagy

b) a kisebb vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelést gyám vagy gondnok e minőségében követi el.

(4) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a hűtlen kezelés jelentős vagyoni hátrányt okoz, vagy

b) a nagyobb vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelést gyám vagy gondnok e minőségében követi el.

(5) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a hűtlen kezelés különösen nagy vagyoni hátrányt okoz, vagy

b) a jelentős vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelést gyám vagy gondnok e minőségében e minőségében követi el.

(6) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a hűtlen kezelés különösen jelentős vagyoni hátrányt okoz, vagy

b) a különösen nagy vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelést gyám vagy gondnok e minőségében követi el.

Hanyag kezelés

377. § (1) Akit idegen vagyon törvényen alapuló kezelésével vagy felügyeletével bíztak meg, és az ebből eredő kötelességének megszegésével vagy elhanyagolásával gondatlanságból vagyoni hátrányt okoz, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés három évig terjedő szabadságvesztés, ha aanyag kezelés különösen nagy vagy ezt meghaladó vagyoni hátrányt okoz.

Jogtalan elsajátítás

378. § (1) Aki

a) a talált idegen dolgot eltulajdonítja, vagy nyolc napon belül a hatóságnak vagy annak, aki elvesztette, nem adja át, illetve

b) a véletlenül vagy tévedésből hozzá került idegen dolgot eltulajdonítja, vagy nyolc napon belül nem adja vissza, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés két évig terjedő szabadságvesztés, ha a jogtalan elsajátítást védett kulturális javak körébe tartozó tárgyra vagy régészeti leletre követik el.

Orgazdaság

379. § (1) Aki

a) költségvetési csalásból származó vámellenőrzés alól elvont nem közösségi árut,

b) jövedéki adózás alól elvont terméket, vagy

c) lopásból, sikkasztásból, csalásból, hűtlen kezelésből, rablásból, kifosztásból, zsarolásból, jogtalan elsajátításból vagy orgazdaságból származó dolgot vagyoni haszon végett megszerez, elrejt, vagy elidegenítésében közreműködik, orgazdaságot követ el.

(2) A büntetés vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztés, ha az orgazdaságot

a) kisebb értékre vagy

b) szabálysértési értékre üzletszerűen követik el.

(3) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha az orgazdaságot

a) nagyobb értékre,

b) védett kulturális javak körébe tartozó tárgyra, műemlékre, régészeti lelőhelyre vagy régészeti leletre,

c) kisebb értékű nemesfémre vagy

d) kisebb értékre üzletszerűen követik el.

(4) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha az orgazdaságot

a) jelentős értékre vagy

b) nagyobb értékre üzletszerűen követik el.

(5) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha az gazdaságot

a) különösen nagy értékre vagy

b) jelentős értékre üzletszerűen követik el.

(6) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha az gazdaságot

a) különösen jelentős értékre vagy

b) különösen nagy értékre üzletszerűen követik el.

Jármű önkényes elvétele

380. § (1) Aki idegen gépi meghajtású járművet mástól azért vesz el, hogy jogtalanul használja, vagy az így elvett, illetve a rábizott ilyen járművet használja jogtalanul, bűntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt

a) erőszakkal, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel,

b) bűnszövetségben követik el.

(3) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a (2) bekezdés

a) pontjában meghatározott bűncselekményt fegyveresen, felfegyverkezve vagy bűnszövetségben követik el.

Magánindítvány

382. § Lopás, rongálás, sikkasztás, csalás, információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás, hűtlen kezelés, jogtalan elsajátítás, gazdaság, illetve jármű önkényes elvétele miatt az elkövető csak magánindítványra büntethető, ha a

sértett a hozzátartozója. Ez a rendelkezés nem alkalmazható, ha az elkövető egyben a sértett gyámja vagy gondnoka.

V.2.6. A VAGYON ELLENI ERŐSZAKOS BŰNCSELEKMÉNYEK

Rablás

365. § (1) Aki idegen dolgot jogtalan eltulajdonítás végett úgy vesz el másától, hogy evégből

a) valaki ellen erőszakot, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz, vagy

b) öntudatlan vagy védekezésre képtelen állapotba helyezi, bűntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Rablás az is, ha a tetten ért tolvaj a dolog megtartása végett erőszakot, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz.

(3) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a rablást

a) fegyveresen,

b) felfegyverkezve,

c) csoportosan,

d) bűnszövetségben,

e) jelentős értékre,

f) hivatalos személy, külföldi hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy sérelmére, hivatalos eljárása, illetve feladata teljesítése során,

g) a bűncselekmény felismerésére vagy elhárítására idős koránál vagy fogyatékoságánál fogva korlátozottan képes személy sérelmére követik el.

(4) A büntetés öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés, ha a rablást

a) különösen nagy vagy ezt meghaladó értékre,

b) jelentős értékre a (3) bekezdés *a)*-*d)* pontjában meghatározott módon,

c) hivatalos személy, külföldi hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy sérelmére, hivatalos eljárása, illetve feladata teljesítése során a (3) bekezdés a)-d) pontjában meghatározott módon követik el.

(5) Aki rablásra irányuló előkészületet követ el, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Kifosztás

366. § (1) Aki idegen dolgot jogtalan eltulajdonítás végett

a) úgy vesz el mástól, hogy evégből lerészegíti, vagy bódult állapotát idézi elő,

b) az általa más bűncselekmény elkövetése során alkalmazott erőszak, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetés hatása alatt álló személytől vesz el, vagy

c) védekezésre képtelen, illetve a bűncselekmény felismerésére vagy elhárítására idős koránál vagy fogyatékosságánál fogva korlátozottan képes személytől elvesz,

büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a kifosztást

a) jelentős értékre,

b) csoportosan,

c) bűnszövetségben követik el.

(3) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a kifosztást

a) különösen nagy vagy ezt meghaladó értékre,

b) jelentős értékre, csoportosan vagy bűnszövetségben követik el.

V.3. Szabálysértési ismeretek: 2012. évi II. törvény, a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről

A szabálysértés fogalma: Szabálysértés az e törvény által büntetni rendelt tevékenység vagy mulasztás, amely veszélyes a társadalomra. 2012. évi II. törvény alkalmazásában az a tevékenység vagy mulasztás veszélyes a társadalomra, amely a bűncselekményként történő büntetni rendeléshez szükségesnél kisebb fokban sérti vagy veszélyezteti az Alaptörvény szerinti állami, társadalmi vagy gazdasági rendet, a természetes és jogi személyek, valamint a jogi személyiség nélküli szervezetek személyét vagy jogait.

A szabálysértésért való felelősség: Szabálysértés miatt az vonható felelősségre, akinek a cselekménye szándékos vagy gondatlan, kivéve, ha a szabálysértést meghatározó jogszabály csak a szándékos elkövetést bünteti.

A SZABÁLYSÉRTÉS MIATT KISZABHATÓ JOGKÖVETKEZMÉNYEK

(1) A szabálysértés miatt alkalmazható büntetések:

a) a szabálysértési elzárás,

b) a pénzbírság,

c) a közérdekű munka.

(2) A büntetések önállóan és - a (3) és (4) bekezdésben meghatározott kivétellel - egymás mellett is kiszabhatók.

(3) A szabálysértési elzárás mellett nem szabható ki közérdekű munka.

(4) E törvény megállapíthatja egyes szabálysértési tényállások esetén

a) a büntetés, intézkedés kiszabásának további törvényi feltételeit,

b) az egyes büntetések, valamint a helyszíni bírság kiszabásának kizártságát,

c) a helyszíni eljárásra, valamint a büntetés, intézkedés végrehajtására vonatkozó eltérő szabályokat.

(1) A szabálysértés miatt alkalmazható intézkedések:

- a) a járművezetéstől eltiltás,
- b) az elkobzás,
- c) a kitiltás,
- d) a figyelmeztetés.

(2) Figyelmeztetés mellett csak elkobzás alkalmazható, az intézkedések egyéb esetekben önállóan, egymás vagy büntetés mellett is alkalmazhatók.

SZABÁLYSÉRTÉSI ELZÁRÁSSAL IS BÜNTETHETŐ SZABÁLYSÉRTÉSEK

Magánlaksértés: 166. § (1) Aki másnak a lakásába, egyéb helyiségébe, vagy ezekhez tartozó bekerített helyre az ott lakónak vagy azzal rendelkezőnek akarata ellenére, vagy megtévesztéssel bemegy, vagy ott bennmarad, úgyszintén aki mást akadályoz abban, hogy a lakásába, egyéb helyiségébe vagy ezekhez tartozó bekerített helyre bemenjen, szabálysértést követ el. (2) Magánlaksértés miatt szabálysértési eljárásnak csak magánindítványra van helye.

Önkényes beköltözés: 167. § Aki a lakásbérletre vagy a helyiséggazdálkodásra vonatkozó jogszabály hatálya alá tartozó üres lakást vagy nem lakás céljára szolgáló üres helyiséget elfoglal, vagy abba önkényesen beköltözik anélkül, hogy arra a bérleti jogviszony létesítésére jogosult szerv vagy személy, illetőleg az elhelyezésre jogosult szerv jognyilatkozatával, vagy intézkedésével feljogosította volna, szabálysértést követ el.

Rendzavarás: 169. § (1) Aki a) verekszik, továbbá aki mást verekedésre felhív, b) rendzavarás vagy garázdaság esetén a hatóság vagy az eljáró hivatalos személy intézkedésével szemben engedetlenséget tanúsít, c) a gyülekezési jogról szóló törvény hatálya alá tartozó rendezvényen vagy a

sportrendezvények biztonságáról szóló kormányrendelet hatálya alá tartozó sportrendezvényen az arcát olyan módon eltakarva jelenik meg vagy tartózkodik, amely alkalmas arra, hogy megghiúsítsa a személyének a hatóság vagy az eljáró hivatalos személy által történő azonosítását, szabálysértést követ el.

(2) Aki nyilvános rendezvényen *a)* lőfegyvert vagy robbanóanyagot, illetve az élet kioltására vagy testi sértés okozására alkalmas eszközt tartva magánál jelenik meg, *b)* a rendező szerv, illetve a rendőrség biztonságra vonatkozó felhívásának, rendelkezésének nem tesz eleget, szabálysértést követ el.

(3) E § alkalmazásában nyilvános rendezvény: a gyülekezési jogról szóló törvény hatálya alá tartozó rendezvény, továbbá az olyan rendezvény, amely mindenki számára azonos feltételek mellett nyitva áll.

Garázdaság: 170. § Aki olyan kihívóan közösségellenes magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen, szabálysértést követ el.

Közbiztonsági tevékenység jogosulatlan végzése: 171. § Aki közterületen vagy nyilvános helyen olyan, a közbiztonság, közrend fenntartására irányuló tevékenységet végez, amelyre jogszabály nem jogosítja fel, vagy ilyen tevékenység látszatát kelti, szabálysértést követ el.

Tiltott prostitúció: 172. § Aki a külön törvényben, vagy törvény felhatalmazása alapján hozott önkormányzati rendeletben a szexuális szolgáltatással összefüggő korlátozást, illetve tilalmat megszegi, szabálysértést követ el.

Veszélyes fenyegetés: 173. § Aki mást félelemkeltés céljából a megfenyegetett személyre vagy annak hozzátartozójára vonatkozó, a becsület csorbítására alkalmas tény nagy nyilvánosság elé tárásával komolyan megfenyeget, szabálysértést követ el.

Valótlan bejelentés: 175. § (1) Aki a hatóságnál vagy közfeladatot ellátó szervnél vészhelyzetről vagy rendzavarásról valótlan bejelentést tesz, szabálysértést követ el. (2) Szabálysértés az is, ha a hamis bejelentés alapján a hatóság vagy a közfeladatot ellátó szerv szükségtelenül a bejelentésben megjelölt helyszínre vonul vagy egyéb intézkedésre kényszerül.

Járművezetés az eltiltás hatálya alatt: 176. § Az a járművezetéstől eltiltott személy, aki a járművezetéstől eltiltás hatálya alatt annak érvényesülési körébe tartozó járművet vezet, szabálysértést követ el.

A tulajdon elleni szabálysértés: 177. § (1) Aki *a)* ötvenezer forintot meg nem haladó értékre lopást, sikkasztást, jogtalan elsajátítást, orgazdaságot, *b)* ötvenezer forintot meg nem haladó kárt okozva csalást, szándékos rongálást, *c)* ötvenezer forintot meg nem haladó vagyoni hátrányt okozva hűtlen kezelést követ el, úgyszintén, aki e cselekmények elkövetését megkísérli, szabálysértést követ el. (2) Aki idegen, nem gépi meghajtású járművet mástól azért vesz el, hogy jogtalanul használja, szabálysértést követ el. (2a) Aki földmérési jelet vagy az államhatár megjelölésére szolgáló jelet elvisz, áthelyez vagy elmozdít, szabálysértést követ el.

Jogosulatlan vadászat: 178. § Aki idegen vadászterületen jogosulatlanul, vad elejtésére használható és arra alkalmas állapotban lévő eszközzel tartózkodik, szabálysértést követ el.

Kérdések:

1. Ismertesse a közbiztonság fogalmát, meghatározó tényezőit!
2. Beszéljen a jogos védelemről!
3. Ismertesse a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak büntetét!
4. Ismertesse - a bántalmazás közfeladatot ellátó személy eljárásában - bűncselekményt!
5. Ismertesse a lopás bűncselekményt!

VI. FEJEZET: Bűnmegelőzés

VI.1. A bűnmegelőzés fogalma¹⁰, irányai

A bűnmegelőzés nemzetközileg elfogadott fogalma: az Európai Unió Tanácsa 2001. május 28-án hozott döntése értelmében a bűnmegelőzés minden olyan intézkedés és beavatkozás, amelynek célja vagy eredménye a bűnözés mennyiségi csökkentése, az állampolgárok biztonságérzetének minőségi javítása, történjék az a bűnalkalmak csökkentésével, a bűnözést előidéző okok hatásának mérséklésével, vagy a sértetté válás megelőzésével. Az Országgyűlés 115/2003. (X.28.) OGY határozata a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiájáról fontos határozat, viszonylag jól szolgálta a bűnözés megelőzését, visszaszorítását és a közbiztonság javítását. A Kormány határozata [1744/2013. (X. 17.) Korm. határozat a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiáról (2013–2023)], mely aktualizálta a bűnmegelőzési feladatokat, átfogó elemzést tartalmaz az elmúlt évtizedben bekövetkezett jogsértések összetett társadalmi jelenségéről és általános célkitűzéseket fogalmazott meg a közbiztonság fokozása, az állampolgárok szubjektív biztonságérzetének javítása, a bűnözést eredményező folyamatok kontrollálása, valamint a bűnözés mennyiségi csökkentése érdekében. A stratégia részét képezi a 2013–2015 közötti időszakra vonatkozó intézkedési terv, amelyben a konkrét intézkedések végrehajtásában jelentős partneri szerep hárul a polgárőrökre.

A polgárőrség több mint két évtizedes tapasztalatok birtokában, törvényi felhatalmazással, a közterületi szituációs bűnmegelőzés egyedüli civil szervezeteként, stratégiai együttműködésben, a rendőrség szakmai iránymutatásának és szolgálati igényeinek figyelembevételével, a társadalmi, közösségi igényeknek megfelelő bűnmegelőzési programokat kezdeményezett és sikeresen hajtott végre. A célkitűzések során kiemelt figyelmet kell fordítani a településeken belül a városi és a községi, továbbá kiemelten a külterületi bűnmegelőzésre. A sértetté válásban többek között jelentős szerepe van a lakóhelynek is, **a bűnözés elsősorban a városokhoz, kiemelten nagyvárosokhoz kötődő jelenség¹¹, de ugyanúgy jelen van a falvakban, sőt**

¹⁰ A bűnmegelőzés fogalmán belül érteni kell a baleset-megelőzés fogalmát is.

¹¹ Statisztikai adatok alapján a fővárosban a legmagasabb a bűncselekmények száma, mivel a magyar lakosság 18%-a ott él. Ugyanakkor területi megoszlás alapján a fővárosban kerül elkövetésre a regisztrált bűncselekmények 24–28%-a, amely alapján Budapest a lakosság arányát meghaladó mértékben veszélyeztetett bűnügyi szempontból.

hazánk minden településének a külterületén is. Az emberek között a kapcsolatok is lazábbak a városi környezetben, és gyengébb a közösségi kohézió, mint egy kistelepülésen. A leggyakoribb elkövetési helyek a városok utcái, elhagyatott parkjai, egyéb félreeső területei, nagyobb bérházak lépcsőházai vagy liftjei, tömegközlekedési eszközök, illetve a forgalmas, **fiatalok által tömegesen látogatott találkozási pontok** (bevásárlóközpontok, plázák parkolói, játékterek, pályaudvarok és környéke, metró átszállási csomópontok, földfelszíni tömegközlekedési eszközök megállói, éjszakai szórakozóhelyek). **Egyes közterületen elkövetett bűncselekmények, a rongálások, a garázdaságok, a testi sértések, a rablások egy jelentős részét szórakozóhelyekről indulva, vagy azok környékén követik el a tettesek.** A falvakban és a külterületeken döntően a lopás bűncselekmények és a tulajdon elleni szabálysértések a jellemzőek, de ezeken a helyeken is elkövetnek - hasonlóan a városokhoz - rablásokat, nők elleni támadásokat, emberöléseket és személy elleni bűncselekményeket. Természetesen a felsoroltakon kívül bármilyen bűncselekményeket és szabálysértéseket elkövethetnek hazánk területén. Új jelenség a Nemzeti dohányboltok elleni támadások szaporodása. Változatlanul a bűnözők potenciális célpontjait képezik a magánlakásokban egyedül élő, idős személyek, különösen külterületeken. Az elkövetők többnyire éjjel, vagy a hajnali órákban megtévesztéssel vagy fizikai erőszakkal hatolnak be az ingatlanba, ahol megfélemlítéssel, de egyre inkább durva erőszakkal szerzik meg az áldozatok pénzét, egyéb értéktárgyait.

VI.2. Szituatív bűnmegelőzés: a bűnalkalmak csökkentése érdekében a bűncselekmény elkövetését lehetővé tevő vagy azt elősegítő körülmények megszüntetése vagy csökkentése érdekében kifejtett tevékenység (jogi szabályozás, közvilágítás, járőrözés.)

- koordinált szolgálattervezés alapján elsősorban a rendőrséggel, valamint az egyéb együttműködőkkel (mezőőr, hivatásos vadász, erdőgazdaság intézkedésre jogosult tagja, természetvédelmi őr, önkormányzati természetvédelmi őr, közterület-felügyelő) közös szolgálatteljesítés, bűnmegelőzési tevékenység;

- aktív, látható, kiszámítható és folyamatos minőségi polgárőr szolgálatellátás;
- jogsértésekre történő hatékony reagálási képesség;
- posták, pénzügyintézetek, kiemelt objektumok (pl. önkormányzati hivatal) védelme, postai kézbesítők védelme;
- Szomszédok Egymásért Mozgalom tagjaival együttműködés.

VI.3. A Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács (NBT) és feladatai (1087/2011. (IV. 12.) Korm. határozat a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanácsról)

1. A Kormány a magas szintű közbiztonság megteremtése és fenntartása, a bűnözés visszaszorítása, a bűnözést kiváltó jelenségek, a bűnalkalmak és a bűnelkövetők ellen történő következetes fellépés érdekében tett intézkedéseinek erősítésére, továbbá a bűnmegelőzés új modelljének hatékony működtetésére, valamint a bűnmegelőzés érdekében szükséges cselekvési tervek kidolgozásának és végrehajtásának koordinálására a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló 2010. évi XLIII. törvény 30. § (1) bekezdése alapján létrehozta a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanácsot.

2. A Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács (a továbbiakban: NBT) feladatai:

a) a legújabb tudományos eredményekre figyelemmel kidolgozza és a Kormány elé terjeszti a társadalmi bűnmegelőzés új nemzeti stratégiájának a tervezetét;

b) összehangolja a társadalmi bűnmegelőzés új nemzeti stratégiájának a megvalósítását, ennek keretében közreműködik a társadalmi bűnmegelőzést megvalósítani hivatott cselekvési tervek kidolgozásában és figyelemmel kíséri azok gyakorlati megvalósulását;

c) javaslatokat dolgoz ki a Kormány számára a társadalmi bűnmegelőzési programok és feladatok megvalósítását szolgáló erőforrások elosztására és felhasználására;

- d) kezdeményezi és ösztönzi a bűnözést gerjesztő folyamatok és a bűncselekmények elkövetését elősegítő okok, körülmények ellen ható intézkedéseket;
- e) kezdeményezi a társadalmi bűnmegelőzés különböző területeit érintő jogszabályok megalkotását, valamint véleményezi az e tárgykört érintő jogszabályok és más kormányzati intézkedések tervezeteit, azok hatálybalépését követően közreműködik a végrehajtás folyamatos ellenőrzésében;
- f) összehangolja a központi közigazgatási, valamint a rendvédelmi szervek társadalmi bűnmegelőzéssel összefüggő tevékenységét, segíti a helyi bűnmegelőzési szervezetek szakmai tevékenységét;
- g) együttműködik a külföldi és a nemzetközi bűnmegelőzési szervezetekkel;
- h) közreműködik a magyarországi közigazgatási, valamint rendvédelmi szervek, illetve a helyi bűnmegelőzési szervezetek külföldi és nemzetközi bűnmegelőzési szervezetekkel történő együttműködésének a koordinációjában;
- i) közreműködik az egységes országos bűnmegelőzési felvilágosító és tájékoztatási rendszer, valamint a társadalmi bűnmegelőzési képzés szakmai követelményei kialakításában;
- j) tevékenyen közreműködik a társadalmi és a rendészeti bűnmegelőzés magyarországi és külföldi legjobb gyakorlatainak elterjesztésében, segíti a társadalmi bűnmegelőzés szakmai ismereteinek, valamint magyarországi és külföldi legjobb gyakorlatainak a rendészeti oktatásban és a képzésekben történő hasznosítását;
- k) részt vesz a Kormány társadalmi bűnmegelőzési programjának, valamint a társadalmi bűnmegelőzés és a bűnözés előző évi helyzetét értékelő jelentésének az elkészítésében;
- l) közreműködik a rendészeti bűnmegelőzés és áldozatsegítés, valamint a rendészeti szervek, illetve a rendészeti oktatási és tudományos tevékenységet végző intézmények bűnmegelőzési munkájának a támogatásában;

m) a büntetőpolitika és a bűnmegelőzés elvi megalapozását segítő hatékonysági vizsgálatokkal és módszertani tanulmányokkal támogatja a Kormány közbiztonsági célkitűzéseinek a megvalósítását;

n) közreműködik a társadalmi bűnmegelőzés szakmai törekvései érdekében szükséges és indokolt projekteknek az erre a célra rendelkezésre álló forrásokból pályázati úton elnyerhető támogatásban történő részesítésében.

Összességében megállapítható, nagyon fontos volt a Nemzeti Bűnmegelőzési Bizottság (NBT) létrehozása, mert kifejezetten a bűnmegelőzéssel foglalkozik és a társadalom legszélesebb köreit vonják be a megelőzésbe. A legfontosabb, hogy az NBT és a polgárőrség között minden szinten a lehető legszorosabb és legjobb az együttműködés. Az elnöke Dr. Hatala József r. altábornagy, miniszteri biztos személye garancia a sikerre, mert hatalmas szakmai tapasztalattal rendelkezik, és teljes mértékben elkötelezett a bűn - és baleset megelőzés érdekében. Irányításával fontos programok jönnek létre, mint a ¹² Police Coffee - Egy csésze kávé a bűnmegelőzésért címmel bűnmegelőzési kampány indul a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács, a rendőrség és a CBA együttműködésében - jelentették be a szervezők vasárnap Józsefvárosban, a programsorozat első állomásának helyszínén.

A kampány lényege, hogy az emberek az erre kijelölt boltokban egy csésze kávé mellett érdeklődhetnek a rendőröktől. Dr. Hatala József, a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács elnöke az MTI kérdésére elmondta: arra számítanak, hogy a kötetlen beszélgetések során a bűncselekmények jelzésétől kezdve a tanácskérésig, a közrend és közbiztonság javítását szolgáló ötletekig számos téma felvetődhet.

Kérdések:

1. Ismertesse a bűnmegelőzés fogalmát és irányait!
2. Beszéljen a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanácsról és a feladatairól!

¹² Forrás: http://www.hirhat.hu/cikk/91223/indul_a_police_coffee (letöltés ideje: 2014. 06.11.)

VII. FEJEZET: A Polgárőrség felépítése, struktúrája

Polgárőr a tevékenységét csak valamely polgárőr szervezet, egyesület keretében láthatja el.

Polgárőr szervezet lehet:

- a) a polgárőr egyesület,
- b) a területi polgárőr szövetség, valamint
- c) Országos Polgárőr Szövetség.

OPSZ Alapszabály

A polgárőri tevékenység teljes körű meghatározását a jogszabályokra alapozott **„Országos Polgárőr Szövetség Alapszabálya”** tartalmazza. Az Alapszabály is rögzíti - a Pótv.8.§ /1/ bek. Alapján - az OPSZ az önkormányzás elvén alapuló *közhasznú jogállású köztestület*.

Az Alapszabály részletesen tartalmazza az OPSZ megnevezését, székhelyét, védjegyét és képviselőinek rendjét.

Az Alapszabály szerint az OPSZ *célja* a közbiztonság és a közrend fenntartásában részt venni kívánó, a környezetük biztonságáért felelősséget érző állampolgárok számára a polgárőrség szervezeti rendjében hatékony cselekvési lehetőség biztosítása, továbbá a közbiztonság megszilárdításában fontos szerepet betöltő polgárőr szervezetek törvényes, szakszerű és célszerű működésének elősegítése.

Az OPSZ-be csak az a területi polgárőr szövetség-, egyesület kérheti tagfelvételét, amely rendelkezik az illetékes megyei (fővárosi) rendőr-főkapitánysággal megkötött együttműködési megállapodással.

Az Alapszabály a polgárőr jogállását és felvételének szabályait is meghatározza. Ennek megfelelően a **polgárőr a meghatározott feladatok ellátásával kapcsolatban közfeladatot ellátó személynek minősül**. A közfeladatot ellátó személy a magánéletében is köteles a polgárőrhöz méltó magatartást tanúsítani.

Az Alapszabály részletesen szabályozza az OPSZ egyes szerveinek, szervezeteinek, személyeinek feladat és hatáskörét. **Az OPSZ legfelsőbb döntéshozó szerve a Közgyűlés**, amelynek tagjait és létszámát felsorolásban (megyénként) határozza meg. A Közgyűlésen a tageszervezetek által megválasztott képviselő vehet részt.

A **Közgyűlés** kizárólagos hatáskörrel rendelkezik a polgárőr tevékenység alapvető szabályainak megalkotásában és módosításában, a vezető szervek és személyek megválasztásában és visszahívásában, valamint a tagdíjfizetés mértékének megállapításában. A Közgyűlés tiszteletbeli címet adományozhat és vonhat vissza.

Az Alapszabály rögzíti az OPSZ Bizottságait, amelyek:

- Jelölő és Választási Bizottság,
- Felügyelő Bizottság,
- Etikai Bizottság.

A Közgyűlés meghatározott feladatok ellátására más bizottságot is létrehozhat.

Az Elnökség szakmai munkáját különböző **szakmai tagozatok** segítik, amelyek az egyes részterületeken történő tevékenység szabályozására, végzésére vonatkozó javaslatokat dolgoznak ki.

Szakmai tagozatok:

- OPSZ Közlekedési és Baleset-megelőzési tagozat,
- gépjármű felderítési tagozat,
- „Szomszédok Egymásért Mozgalom” tagozat,
- „Fiatal Bűnmegelőzők Társasága” tagozat.
- OPSZ Lovas Tagozat
- OPSZ Vízi Tagozat

Az Elnökség szakmai munkabizottságai:

- jogi bizottság,
- gazdasági és pénzügyi ellenőrzési bizottság,
- közterületi bűnmegelőzési és oktatási bizottság,
- környezetvédelmi bizottság,
- ifjúsági, sport és karitatív bizottság,
- önkormányzati és pályázati bizottság,
- katasztrófavédelmi bizottság.

Az Alapszabály részletesen foglalkozik az **OPSZ munkaszervezetének** működésével, a vezető tisztségviselők feladataival, az összeférhetlenségi szabályokkal, valamint a gazdálkodás szabályaival.

Külön fejezet foglalkozik a polgárőr tevékenység **költségvetési támogatásával**, a támogatás elosztás rendjével, amelyet a belügyminiszter szabályoz. A támogatások a Közgyűlés által elfogadott éves költségvetés keretében meghatározottak alapján történnek, azok elszámolása minden esetben a támogatási szerződésekben meghatározottak szerint valósulnak meg.

Az Alapszabályban foglaltak minden polgárőr tagszervezetre és szervezeti tagra egyaránt kötelező érvényűek. Ennek megismerése, elfogadása és érvényesítése a szolgálati feladatok ellátása során minden polgárőr részére kötelező.

AZ OPSZ SZERVEZETE

Az OPSZ szervezete

- a) az OPSZ tagjaiból;
- b) a Közgyűlésből és a Közgyűlés által megválasztott bizottságokból;
- c) az OPSZ Elnökségéből, annak szakmai tagozataiból és munkabizottságaiból, valamint
- d) az OPSZ munkaszervezetéből áll.

A Közgyűlés és az Elnökség az OPSZ vezető testületei.

AZ OPSZ TAGSÁGA

Az OPSZ tagsága:

- a) területi (megyei, fővárosi) polgárőr szövetségekből (a továbbiakban: megyei polgárőr szövetségek) és
- b) polgárőr egyesületekből (a megyei polgárőr szövetségek és a polgárőr egyesületek a továbbiakban együtt: tagszervezetek)

áll (*Pótv. 2. § (1) bekezdés a)-b) pont*).

AZ OPSZ KÖZGYŰLÉSE

A Közgyűlés az OPSZ legfőbb döntéshozó szerve, amelynek tagjai

a) az OPSZ elnöke;

b) a köztestületté alakult OPSZ alapító tagjának tekintendő, megyei (fővárosi) polgárőr szövetségek elnökei (megyei polgárőr szövetségenként egy-egy fő) összesen 20 fő;

c) a polgárőr egyesületek képviselőitében

a fővárosból 10 fő,

Baranya megyéből 8 fő,

Bács-Kiskun megyéből 10 fő,

Békés megyéből 8 fő,

Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből 10 fő,

Csongrád megyéből 8 fő,

Fejér megyéből 8 fő,

Győr-Moson-Sopron megyéből 8 fő,

Hajdú-Bihar megyéből 10 fő,

Heves megyéből 8 fő,

Jász-Nagykun-Szolnok megyéből 8 fő,

Komárom-Esztergom megyéből 8 fő,

Nógrád megyéből 8 fő,

Pest megyéből 10 fő,

Somogy megyéből 8 fő,

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéből 10 fő,

Tolna megyéből 8 fő,

Vas megyéből 8 fő,

Veszprém megyéből 8 fő,

Zala megyéből 8 fő,

Összesen: 193 fő.

Az OPSZ Közgyűlésén állandó meghívottként, tanácskozási joggal vesznek részt:

- a) az Elnökség nem közgyűlési képviselő tagjai,
- b) az OPSZ Elnöksége szakmai tagozatainak és a munkabizottságainak vezetői,
- c) a tiszteletbeli elnök,
- d) a tiszteletbeli tagok (a tiszteletbeli polgárőrök),
- e) a pártoló tagok és
- f) az OPSZ munkaszervezetének igazgatási vezetője,
- g) az OPSZ munkaszervezetének adminisztratív igazgatója,
- h) az OPSZ munkaszervezetének gazdasági igazgatója,
- i) az OPSZ jogásza (az OPSZ ügyvédje),
- j) az OPSZ könyvvizsgálója,
- k) az OPSZ belső ellenőre.
- l) az OPSZ sajtófőnöke.

AZ OPSZ ELNÖKSÉGE

Az Elnökség az OPSZ operatív irányító testülete. Tagjai:

- a) az elnök,
- b) az elnökhelyettesek,
- c) az alelnökök,

d) az elnökségi tagok,

összesen legfeljebb 29 fő.

Az Elnökség tagjának csak polgárőr választható meg. Az elnökhelyetteseket és az alelnököket az Elnökség tagjai közül az OPSZ elnöke jelöli.

Az elnökhelyettesek és az alelnökök megválasztásáról és visszahívásáról a Közgyűlés szótöbbséggel határoz.

A köztestületté alakult OPSZ alapító tagjának tekintendő valamennyi megyei (fővárosi) polgárőrszövetség elnökségi tagjai közül megyei (fővárosi) polgárőr szövetségenként legalább egy személyt az OPSZ elnökségi tagjává kell megválasztani.

Az Elnökség ülésein állandó meghívottként tanácskozási joggal vesz részt

a) a Felügyelő Bizottság elnöke,

b) a Felügyelő Bizottság elnökhelyettese,

c) az Etikai Bizottság elnöke,

d) az Etikai Bizottság elnökhelyettese,

e) a Jogi Bizottság elnöke,

f) a megyei (fővárosi) polgárőr szövetségek nem elnökségi tag jogállású elnökei,

g) a szakmai tagozatok nem elnökségi tag jogállású vezetői,

h) a tiszteletbeli elnök,

i) a tiszteletbeli tagok (a tiszteletbeli polgárőrök),

j) a pártoló tagok,

k) az OPSZ munkaszervezetének igazgatási vezetője,

l) az OPSZ munkaszervezetének adminisztratív igazgatója,

m) az OPSZ munkaszervezetének gazdasági igazgatója,

n) az OPSZ jogásza (az OPSZ ügyvédje),

- o) az OPSZ könyvvizsgálója,
- p) az OPSZ belső ellenőre,
- q) az OPSZ sajtófőnöke.
- r) az OPSZ Tudományos Tanácsának elnöke

Az OPSZ munkaszervezetén belül a **gazdasági szervezet** rendkívül fontos feladata a központi költségvetéstől biztosított támogatásnak a Megyei Szövetségek és az Egyesületek közötti szétosztása, a támogatási összeg rendeltetésszerű felhasználásának ellenőrzése, az elszámolások gyűjtése, koordinálása, továbbítása az illetékes kormányzati szervekhez.

A polgárország központi és egyéb forrásokból származó költségvetési támogatása már 2013-ban is meghaladta, és 2014-ben ugyancsak meghaladja az 1 milliárd forintot.

Kérdések:

1. Ismertesse a Polgárország felépítését!
2. Beszéljen az OPSZ Alapszabályáról!

IV. A POLGÁRŐR KÉPZÉS TANANYAGÁNAK LEHETSÉGES TOVÁBBFEJLESZTÉSI IRÁNYAI

A korábbi részekben elsősorban és alapvetően azokról a szűkebb értelemben vett szakmai kérdésekről szóltunk, melyek a polgárőrök napi munkájának elvégzéséhez szükségesek. Ezek rendészeti, jogi jellegűek, azt biztosítják, hogy a polgárőr tudja és ismerje jogait és kötelességeit, legyen tisztában azzal, hogy adott esetekben hogyan és milyen módon intézkedhet.

Fontos követelmény azonban a polgárőrök általános tájékozottságát, gazdasági és társadalmi ismereteinek naprakészségét biztosító ismeretek megszerzése illetve ennek oktatási oldalról történő lehetőségeinek feltárása.

Ez a követelmény rendkívül óvatosan, fokozatosan és differenciáltan érvényesíthető, hiszen a már többször említett társadalmi, önkéntes munkát végző polgárőrök ideje, energiája igen szűkre szabott, nem könnyű megtalálni a helyét és idejét az ilyen jellegű képzéseknek.

Nem irreális felvetések ugyanakkor az ilyen irányú megközelítések, hiszen ezek az ismeretek nemcsak mint polgárőr, hanem általános emberi tájékozottság szempontjából is fontosak. Az életen át tartó tanulás (Lifelong Learning) a mai kor egyik legkeményebb parancsa, követelménye. A megszerzett ismeretek rendkívül gyorsan elavulnak, a gyorsuló időből következően a jelen-jövő közötti távolság egyre csökken. Aki nem tudja tartani az ismeretszerzés tempóját, óhatatlanul lemarad – nemcsak szakmailag, hanem általános tájékozottsági szinten is.

Elképzelésünk illusztrálásaként két konkrét vázlatot mutatunk be, amely lényegében a képzés minden szintjén alkalmazható, hasznos tananyag lehet azzal a megjegyzéssel, hogy értelemszerűen kiegészítendő részletesebb és mélyebb ismeretekkel, a jelzésszerű folyamatok vagy jelenségek részleteiben is kifejthetők magasabb szinten. A lényeg az, hogy a mai embernek tudni kell a szűkebb és tágabb értelemben vett környezetének főbb fejlődési (változási) tendenciáiról, napi életünket meghatározó fő trendekről, tudnia kell értelmezni a mai világra jellemző összefüggésekről.

Ez a megközelítési mód a polgárőrök általános tájékozottsági szintjének növelését célozza, amely bár nem közvetlenül jelenik meg a napi bűnmegelőzési és rendfenntartási munkájukban, közvetve növeli azok hatékonyságát és eredményességét, növeli polgárőreink emberi elismertségét és megbecsülését.

A mellékletben bemutatjuk két témakör vázlatát, amelyekkel illusztrálni kívánjuk az általunk vázolt általános jellegű továbbképzés szellemiségét és jellegét.

A VILÁG, AMELYBEN ÉLÜNK témakör arra irányul, hogy egy nagyvonalú áttekintést adjon napjaink, a XXI. század világáról, felvesse azt az igen fontos és aktuális kérdést, hogy a technikai-tudományos haladás eredményei hogyan hatnak az emberiségre (áldás vagy átok – ahogyan a Római Klub felvetette ezt a kérdést).

Utal a gyorsuló fejlődésre, az exponenciálisan gyorsuló társadalmi és gazdasági folyamatokra, a Föld kicsinységére és sebezhetőségére (Föld úrhajó).

Vázolja a Föld népességének egyre gyorsuló növekedési folyamatát, ennek veszélyeit, a gazdag Észak és a szegény Dél egyre aggasztóbbá váló szakadását.

Képet ad a népesedési folyamatok várható jövőbeli alakulásáról, arról a sajátos és igen veszélyes helyzetről, hogy a Föld népességén belül folyamatosan növekszik a szegény országokban (földrészeken) élő emberek aránya, egyre erősebb a jövedelem koncentráció.

A tudományos-technikai haladással együtt jár a Föld erőforrásainak kirablása, a fogyasztói társadalom egyre növekvő igényeinek kielégítése miatt.

Jogos a kérdésselvetés: a gazdasági mutatók egyre javuló paraméterei, az újabb és újabb tudományos eredmények jelentik-e az emberi jólét emelkedését, javulását?

Úgy véljük, ezek a kérdések kitekintést adnak a világ egészére, elindítanak egy gondolkodási folyamatot, javítják és emelik polgárőreink felelős gondolkodását.

A MÚLTBÓL LEVEZETHETŐ JÖVŐ témaköre a komplex gondolkodás, a múlt – jelen – jövő kapcsolatrendszer tartalmi áttekintését célozza.

E témakört azért tartjuk fontosnak, mert történelmi fejlődésünk sajátos jellege miatt az emberek jövőorientáltsága igen alacsony fokú. Ez természetesnek tekinthető, ha figyelembe vesszük az 1945-1990 közötti közel fél évszázadot, ahol az adott gazdasági és társadalmi rend következtében az egyének döntési és cselekvési lehetősége igen korlátozott volt, a központi tervutasításos irányítási rendszerben lényegében nem kellett egyéni jövőképekkel foglalkozni – csak igen szűk kereteken belül. Ily módon – ellentétben a piacgazdálkodási viszonyok között élő országok állampolgáraival – az egyéni döntések, azok kockázatai lényegében ismeretlenek voltak hazánkban. (Foglalkoztatási problémák, biztos munkahely, nyugdíj, egy életre szóló biztos szakmák, infláció hiánya vagy alacsony szintje, stabil és alacsony (államilag támogatott) árak stb.)

Az e témakörben összeállított vázlatunk arra hívatott tehát, hogy polgárőreink számára segítsünk a mai korban nélkülözhetetlen piacgazdasági szemléletmód kialakításában, megmutassuk a jövő alakításának lehetőségét, az aktív cselekvés igényét.

Bemutatjuk az e területhez kapcsolódó legfontosabb fogalmakat, kategóriákat és azokat a törekvéseket, amelyek a jövő kutatásában az elmúlt évtizedekben makro szinten megjelentek.

Természetesen a mellékletekben jelzett két témakör csak illusztratív jellegű, igény esetén kidolgozható egy komplex, különböző szintekhez illeszkedő speciális oktatási tananyag, amely hozzájárulhat a polgárőrök egyéni tájékozottságának és felkészültségének növeléséhez.